ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ
ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.5.2020
COM(2020) 208 final

ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Αξιολόγηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 396/2005 για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων

{SWD(2020) 87 final}

1 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (ΦΠΠ), τα οποία συχνά αναφέρονται ως φυτοφάρμακα, χρησιμοποιούνται για την προστασία των καλλιεργειών από επιβλαβείς οργανισμούς, νόσους ή ανταγωνιστικά φυτά με σκοπό να βελτιστοποιηθεί η παραγωγή τροφίμων στη συμβατική ή τη βιολογική γεωργία. Τα φυτοφάρμακα χρησιμοποιούνται επίσης για τη διατήρηση της ποιότητας των τροφίμων (κατά την αποθήκευση) ή για τη διατήρηση ορισμένων περιοχών στην κατάσταση που απαιτείται για την ορθή χρήση τους (π.χ. σιδηρόδρομοι). Τα φυτοφάρμακα μπορεί να είναι χημικής ή μη χημικής προέλευσης (π.χ. μικροοργανισμοί) και τα κατάλοιπά τους σε τρόφιμα και ζωοτροφές μπορεί να είναι επιβλαβή για τους καταναλωτές.

Λόγω των δυνητικά επιβλαβών επιπτώσεων στην ανθρώπινη υγεία ή το περιβάλλον, τα φυτοφάρμακα υπόκεινται σε αυστηρούς κανόνες στην ΕΕ, και συγκεκριμένα στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009[1], στο εξής αναφερόμενος ως ο «κανονισμός για τα ΦΠΠ», και ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005[2], στο εξής αναφερόμενος ως «ο κανονισμός για τα ΑΟΚ». Στόχος των κανονισμών είναι να εξασφαλίσουν υψηλού επιπέδου προστασία για την υγεία των ανθρώπων και των ζώων καθώς και για το περιβάλλον, να βελτιώσουν τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς της ΕΕ, να βελτιώσουν τη γεωργική παραγωγή στην ΕΕ και, τέλος, να διευκολύνουν το διεθνές εμπόριο. Η εφαρμογή των εν λόγω κανονισμών αποτελεί κοινή ευθύνη των κρατών μελών και της Επιτροπής, καθώς τα κράτη μέλη διαδραματίζουν καίριο ρόλο για την επιστημονική αξιολόγηση των δραστικών ουσιών και των ανώτατων ορίων καταλοίπων, σε στενή συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (EFSA). Με βάση τις αξιολογήσεις αυτές, η Επιτροπή προτείνει αποφάσεις σχετικά με την έγκριση, την ανανέωση της έγκρισης και τα ανώτατα όρια καταλοίπων δραστικών ουσιών, οι οποίες υποβάλλονται σε ψηφοφορία στο πλαίσιο της μόνιμης επιτροπής φυτών, ζώων, τροφίμων και ζωοτροφών πριν από την επίσημη έκδοσή τους από την Επιτροπή. Η ευθύνη για την αξιολόγηση των ΦΠΠ και για την αδειοδότησή τους ανήκει αποκλειστικά στα κράτη μέλη.

Οι κανονισμοί για τα ΦΠΠ και τα ΑΟΚ εντάσσονται σε ένα ευρύτερο κανονιστικό πλαίσιο και πλαίσιο πολιτικής, ιδίως το πλαίσιο που ορίζουν η οδηγία για τη βιώσιμη χρήση[3] και η κοινή γεωργική πολιτική[4], οι οποίες δημιουργούν υποχρεώσεις για τη χρήση εγκεκριμένων φυτοφαρμάκων και παρέχουν κίνητρα για μια πιο βιώσιμη γεωργία και για βιώσιμες γεωργικές πρακτικές. Η περιβαλλοντική νομοθεσία που διέπει την ποιότητα των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων περιλαμβάνει όρια για σειρά φυτοφαρμάκων και η χρήση τους γενικά απαγορεύεται σε περιοχές που έχουν χαρακτηριστεί ιδιαίτερης σημασίας για την προστασία της βιοποικιλότητας.

---

1 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά και την κατάργηση των οδηγιών 79/117/ΕΟΚ και 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 1).

2 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 396/2005 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Φεβρουαρίου 2005, για τα ανώτατα όρια καταλοίπων φυτοφαρμάκων μέσα ή πάνω στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές φυτικής και ζωικής προέλευσης και για την τροποποίηση της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ του Συμβουλίου (ΕΕ L 70 της 16.3.2005, σ. 1).

3 Οδηγία 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Οκτωβρίου 2009, σχετικά με τον καθορισμό πλαισίου κοινοτικής δράσης με σκοπό την επίτευξη ορθολογικής χρήσης των γεωργικών φαρμάκων (ΕΕ L 309 της 24.11.2009, σ. 71).

4 Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1308/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Δεκεμβρίου 2013, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των αγορών γεωργικών προϊόντων και την κατάργηση των κανονισμών (ΕΟΚ) αριθ. 922/72, (ΕΟΚ) αριθ. 234/79, (ΕΚ) αριθ. 1037/2001 και (ΕΚ) αριθ. 1234/2007 του Συμβουλίου (ΕΕ L 347 της 20.12.2013, σ. 671).

Η κοινωνία ευαισθητοποιείται όλο και περισσότερο σχετικά με τη βιώσιμη παραγωγή τροφίμων, σημαντική συνιστώσα της οποίας είναι η βιώσιμη χρήση των φυτοφαρμάκων, όπως αντικατοπτρίζεται στο θεματολόγιο των Ηνωμένων Εθνών για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030[5] καθώς και στο έγγραφο προβληματισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Προς μια βιώσιμη Ευρώπη έως το 2030»[6].

Η Επιτροπή απαντά στις ανησυχίες της κοινωνίας για τη βιωσιμότητα μέσω της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας[7], και συγκεκριμένα με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο»[8], και τη στρατηγική για τη βιοποικιλότητα[9]. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα προωθήσουν υγιή οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, πιο βιώσιμα συστήματα παραγωγής τροφίμων και πιο υγιεινά διαιτολόγια, ενώ παράλληλα θα εξασφαλίσουν βιώσιμα μέσα βιοπορισμού στους γεωργούς και πρόσβαση σε θρεπτικά τρόφιμα υψηλής ποιότητας στους καταναλωτές. Στην ανακοίνωση για την Πράσινη Συμφωνία αναλαμβάνεται ιδίως η δέσμευση να περιοριστεί η χρήση των χημικών φυτοφαρμάκων και οι κίνδυνοι που συνεπάγονται.

Ωστόσο, η παντελής κατάργηση των φυτοφαρμάκων στη γεωργία της ΕΕ δεν αποτελεί ρεαλιστικό στόχο, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής γεωργίας, στην οποία μπορεί να χρησιμοποιείται περιορισμένος αριθμός φυτοφαρμάκων. Η χρήση των φυτοφαρμάκων αποτελεί βασικό εργαλείο για την επίτευξη των στόχων της ΕΕ όσον αφορά την υγεία των φυτών, την ασφάλεια των τροφίμων και την επισιτιστική ασφάλεια, ιδίως ενόψει της επικείμενης αύξησης της παγκόσμιας ζήτησης για τρόφιμα λόγω της αύξησης του πληθυσμού. Σκοπός της νομοθεσίας της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα, κατά συνέπεια, δεν είναι να καταργήσει εντελώς τη χρήση τους αλλά να ελαχιστοποιήσει τις επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον μειώνοντας την εξάρτηση από τα φυτοφάρμακα, προωθώντας εναλλακτικές μεθόδους και αυξάνοντας τη χρήση μη χημικών φυτοφαρμάκων χαμηλού κινδύνου.

Στο πλαίσιο του προγράμματος βελτίωσης της καταλληλότητας και της αποδοτικότητας του κανονιστικού πλαισίου (REFIT) η Επιτροπή διενήργησε αξιολόγηση των κανονισμών για τα ΦΠΠ και τα ΑΟΚ, η οποία καλύπτει την περίοδο από την αντίστοιχη έναρξη ισχύος τους έως τα τέλη του 2018, έτσι ώστε να σταθμίσει αν οι εν λόγω κανονισμοί είναι κατάλληλοι για τον σκοπό τους και αν πετυχαίνουν τους στόχους τους και συγχρόνως αν η νομοθεσία της ΕΕ παραμένει απλή και χωρίς περιττές επιβαρύνσεις. Η παρούσα έκθεση υποβάλλεται σύμφωνα με τα άρθρα 82 και 62 παράγραφος 5 του κανονισμού για τα ΦΠΠ και το άρθρο 47 του κανονισμού για τα ΑΟΚ και συνοδεύεται από έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που εκθέτει τα συνολικά στοιχεία. Η παρούσα έκθεση δημοσιεύεται ταυτόχρονα με τη στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και τη δεύτερη έκθεση σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τη βιώσιμη χρήση. Βασίζεται στα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από εξωτερικό ανάδοχο[10], στη γνώμη του μηχανισμού επιστημονικών συμβουλών της Επιτροπής[11], στις εκθέσεις ελέγχου που εκπόνησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπή[12]ς, καθώς και στα διδάγματα που αντλήθηκαν από τη λειτουργία των κανονισμών.

---

5 Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/environment/sustainable-development/SDGs/index_en.htm.

6 Διαθέσιμο στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/commission/files/reflection-paper-towards-sustainable-europe_en.

7 https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en.

8 COM(2020) 381.

9 COM(2020) 380.

10 Εξωτερική υποστηρικτική μελέτη που δημοσιεύτηκε στο EU bookshop.

11 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Ιούνιος 2018) Διαδικασίες αδειοδότησης φυτοπροστατευτικών προϊόντων από την ΕΕ — από επιστημονική άποψη (στα αγγλικά). Ομάδα επιστημονικών συμβούλων ISBN 978-92-79-67735-9

12 βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2017). Έκθεση επισκόπησης σχετικά με σειρά ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν στα κράτη μέλη της ΕΕ το 2016 και το 2017 για την αξιολόγηση των υφιστάμενων συστημάτων σχετικά με την αδειοδότηση φυτοπροστατευτικών προϊόντων. DG(SANTE) 2017-6250.

Επιπλέον, η Επιτροπή έλαβε δεόντως υπόψη τις δύο εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Η πρώτη έκθεση[13], η οποία εγκρίθηκε τον Σεπτέμβριο του 2018, είχε ως αντικείμενο την εφαρμογή του κανονισμού για τα ΦΠΠ και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο εν λόγω κανονισμός επέφερε σημαντικές βελτιώσεις σε σύγκριση με την παρελθούσα κατάσταση και ότι τα φυτοφάρμακα είναι σκόπιμο να ρυθμίζονται στο επίπεδο της ΕΕ. Ωστόσο, συμπέρανε επίσης ότι οι στόχοι προστασίας της υγείας των ανθρώπων και των ζώων καθώς και του περιβάλλοντος δεν επιτυγχάνονται πλήρως και ότι η εφαρμογή του κανονισμού δεν είναι ικανοποιητική. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε συνεπώς να αναληφθεί δράση απ' όλους τους εμπλεκόμενους παράγοντες. Στη δεύτερη έκθεση[14], η οποία εγκρίθηκε τον Ιανουάριο του 2019, από την ειδική επιτροπή για τη διαδικασία αδειοδότησης φυτοφαρμάκων από την Ένωση (επιτροπή PEST) γίνεται έκκληση για την επίτευξη μεγαλύτερης διαφάνειας, για την ενδυνάμωση των πολιτικών αντιμετώπισης της σύγκρουσης συμφερόντων και για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας της επιστήμης. Επίσης, απευθύνεται έκκληση για την αυστηρή εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης και της προσέγγισης βάσει κινδύνου στη διαδικασία αδειοδότησης και διατυπώνονται επιχειρήματα υπέρ της παροχής περισσότερων κινήτρων και της έρευνας για την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων χαμηλού κινδύνου, καθώς και για τη δημιουργία αρνητικού καταλόγου απαγορευμένων βοηθητικών ουσιών και μιας διαδικασίας έγκρισης για τα αντιφυτοτοξικά και τα συνεργιστικά προϊόντα. Η Επιτροπή έχει ήδη απαντήσει απευθείας στις δύο εκθέσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου[15][16].

Η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη της τις συζητήσεις που έλαβαν χώρα στο πλαίσιο του Συμβουλίου AGRIFISH τον Νοέμβριο του 2018 και του Συμβουλίου Περιβάλλοντος τον Δεκέμβριο του 2018. Συγκεκριμένα, οι υπουργοί αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με τις τρέχουσες εξελίξεις στο σύστημα έγκρισης και αδειοδότησης καθώς και σχετικά με τις επιπτώσεις στην ευρωπαϊκή γεωργία και τους γεωργούς από τις αυξανόμενες περιπτώσεις μη ανανέωσης της έγκρισης δραστικών ουσιών. Οι υπουργοί συζήτησαν επίσης σχετικά με την πιθανή δρομολόγηση ενός μακροπρόθεσμου προβληματισμού με αντικείμενο την εκπόνηση μέτρων της ΕΕ για τη συμπλήρωση της εθνικής δράσης, έτσι ώστε να μειωθούν και σε τελικό στάδιο να καταργηθούν σταδιακά τα επικίνδυνα φυτοπροστατευτικά προϊόντα και να ενθαρρυνθεί η εξεύρεση εναλλακτικών προϊόντων. Η Επιτροπή υπενθύμισε ότι τα κράτη μέλη δεν πράττουν αρκετά για να μειώσουν την εξάρτηση της φυτοπροστασίας από τις χημικές ουσίες και ότι το δυναμικό της ολοκληρωμένης καταπολέμησης επιβλαβών οργανισμών δεν έχει αξιοποιηθεί πλήρως. Επιπλέον, τα κράτη μέλη δεν τηρούν συχνά τις προθεσμίες, όταν ενεργούν με την ιδιότητα του κράτους μέλους-εισηγητή στο πλαίσιο του συστήματος έγκρισης της ΕΕ, και προσφεύγουν ολοένα και πιο συχνά στις έκτακτες αδειοδοτήσεις προϊόντων, γεγονός που υποσκάπτει την αξιοπιστία του συστήματος της ΕΕ. Η Επιτροπή αναγνώρισε την ανάγκη να βρεθούν τρόποι για την επιτάχυνση της διάθεσης στην αγορά δραστικών ουσιών και προϊόντων χαμηλού κινδύνου.

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης[17] όσον αφορά την εφαρμογή και τη λειτουργία των δύο κανονισμών για τα ΦΠΠ και για τα ΑΟΚ σε όλα τα κράτη μέλη από την έναρξη της εφαρμογής τους τον Ιούνιο του 2011 και τον Σεπτέμβριο του

13 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Ιανουάριος 2019) Έκθεση σχετικά με την ενωσιακή διαδικασία έγκρισης φυτοφαρμάκων [2018/2153(INI)] Ειδική επιτροπή για τη διαδικασία έγκρισης φυτοφαρμάκων από την Ένωση .

14 Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Σεπτέμβριος 2018) Έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του κανονισμού για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 [2017/2128(INI)].

15 Η απάντηση της Επιτροπής στο κείμενο που εγκρίθηκε στην ολομέλεια SP(2018)829.

16 Η απάντηση της Επιτροπής στο κείμενο που εγκρίθηκε στην ολομέλεια SP(2019)355.

17 Λεπτομέρειες της αξιολόγησης υπάρχουν στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

2008 αντίστοιχα. Προτείνει δράσεις για τη βελτίωση της εφαρμογής των κανονισμών, έτσι ώστε να απλοποιηθεί ή να ενισχυθεί το τρέχον κανονιστικό πλαίσιο.

Παρά το ότι για μια σειρά από αδυναμίες που εντόπισε η αξιολόγηση ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη διαφώνησαν, πολλά από αυτά συμφωνούν ότι η τρέχουσα νομοθεσία διαμορφώνει ένα κατάλληλο πλαίσιο για την έγκριση των δραστικών ουσιών πριν από τη διάθεσή τους στην αγορά, καθώς και την αδειοδότηση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και δεν κρίνουν σκόπιμο να γίνουν θεμελιώδεις αλλαγές στον κανονισμό για τα ΦΠΠ, ενώ παρατηρήθηκε μεγαλύτερη απόκλιση απόψεων ως προς τον κανονισμό για τα ΑΟΚ. Η έκθεση εντοπίζει στην ενότητα που ακολουθεί δεκαέξι τομείς στους οποίους μπορεί να βελτιωθεί η εφαρμογή σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο επίπεδο.

2 ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΙΘΑΝΕΣ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

2.1 ΕΝΙΣΧΥΜΕΝΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Σύμφωνα με την αξιολόγηση, ο κανονισμός για τα ΦΠΠ είναι σε γενικές γραμμές αποτελεσματικός όσον αφορά την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος χάρη στα αυστηρά κριτήρια έγκρισης, αλλά η εφαρμογή του επιδέχεται περαιτέρω βελτίωσης. Ενδιαφερόμενα μέρη από διάφορους τομείς κρίνουν ότι οι κανονιστικές απαιτήσεις στην ΕΕ είναι, αν όχι οι πιο αυστηρές, μεταξύ των πιο αυστηρών παγκοσμίως. Ο αριθμός των δραστικών ουσιών είχε ήδη μειωθεί κατά 50 % και πλέον στο πλαίσιο της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ, η οποία προηγήθηκε του κανονισμού για τα ΦΠΠ, με αποτέλεσμα να έχουν αποσυρθεί από την αγορά πολλές ουσίες που δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις της οδηγίας. Αυτό σημαίνει ότι το επίπεδο προστασίας της υγείας και του περιβάλλοντος ήταν ήδη υψηλό πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού για τα ΦΠΠ. Με τον κανονισμό για τα ΦΠΠ ξεκίνησε το 2011 μια διαδικασία για την τακτική επανεξέταση όλων των δραστικών ουσιών: οι δραστικές ουσίες που είχαν εγκριθεί νωρίτερα επανεξετάζονται με βάση τα ενισχυμένα κριτήρια έγκρισης, έτσι ώστε να ισχυροποιηθεί περαιτέρω το επίπεδο προστασίας στην ΕΕ. Κατά συνέπεια, ο αριθμός των δραστικών ουσιών που επιτρέπονταν νωρίτερα στα φυτοπροστατευτικά προϊόντα μειώνεται κι άλλο και ο συνολικός αριθμός των εγκεκριμένων δραστικών ουσιών είναι σημαντικά χαμηλότερος από ό,τι σε τρίτες χώρες με σημαντική γεωργική παραγωγή. Το μερίδιο των δραστικών ουσιών με χαρακτηριστικά υψηλού κινδύνου είναι χαμηλό (2 %) και θα μειωθεί περαιτέρω στο μέλλον, ενώ η αναλογία των δραστικών ουσιών με λιγότερο προβληματικά χαρακτηριστικά είναι σχετικά μεγάλη (37 %) και αυξάνεται[18]. Στην πραγματικότητα, τα τελευταία χρόνια, περίπου το ήμισυ των αιτήσεων για την έγκριση νέων δραστικών ουσιών (οι οποίες ανέρχονται κατά μέσο όρο σε 10 ανά έτος) αφορά μικροοργανισμούς (μη χημικούς παράγοντες) ή ουσίες που αναμένεται να πληρούν τα κριτήρια για τις ουσίες χαμηλού κινδύνου. Από το 2011 έως το 2018 οι αποφάσεις για τη μη έγκριση, τη μη ανανέωση της έγκρισης ή την απόσυρση 22 δραστικών ουσιών[19] εξαιτίας ανησυχιών για την υγεία ή το περιβάλλον συνέβαλαν στη μείωση σοβαρών κινδύνων για τους καταναλωτές, τους χειριστές, τους εργαζομένους, τους παρευρισκόμενους και τους κατοίκους στην ΕΕ, καθώς και για το περιβάλλον. Η προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος αναμένεται να βελτιωθεί περαιτέρω τα προσεχή έτη, όταν ολοκληρωθεί η πρώτη επανεξέταση όλων των υφιστάμενων εγκρίσεων (η οποία προβλέπεται για το 2025). Ωστόσο, δεν συμφωνούν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη με το συμπέρασμα ότι ο κανονισμός για τα ΦΠΠ προστατεύει αποτελεσματικά την ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.

[18] Η μεθοδολογία για τη σύγκριση των χαρακτηριστικών τοξικολογικής επικινδυνότητας των δραστικών ουσιών που εγκρίθηκαν το 2011 και το 2018 συνοψίζεται στο κεφάλαιο 5.1.1 του συνοδευτικού εγγράφου εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής και παρατίθεται λεπτομερώς στο οικείο παράρτημα 3.

[19] Το 2019 ελήφθησαν αποφάσεις μη ανανέωσης της έγκρισης για άλλες 8 δραστικές ουσίες.

Συγκεκριμένα, οι ΜΚΟ υποστηρίζουν ότι η εφαρμογή των κριτηρίων έγκρισης δεν είναι επαρκώς αυστηρή και ότι εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται επικίνδυνες δραστικές ουσίες στην ΕΕ.

Αν και ο κανονισμός για τα ΦΠΠ έχει σαφείς δυνατότητες να επιτύχει αποτελεσματικά τους στόχους του, και συγκεκριμένα να αυξήσει το μερίδιο των ουσιών χαμηλού κινδύνου, οι στόχοι έχουν επιτευχθεί μόνο εν μέρει λόγω προβλημάτων αποτελεσματικότητας. Στην πραγματικότητα, η εφαρμογή του κανονισμού για τα ΦΠΠ πάσχει από σημαντικές καθυστερήσεις που κατατρύχουν την έγκριση και την ανανέωση των δραστικών ουσιών και την (εκ νέου) αδειοδότηση των ΦΠΠ. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να πρέπει να παρατείνονται οι περίοδοι έγκρισης των δραστικών ουσιών για αρκετά έτη, προκειμένου να ολοκληρωθεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων, ενώ παράλληλα αργοπορεί η πρόσβαση στην αγορά για δραστικές ουσίες χαμηλού κινδύνου και να συνεχίζουν να διατίθενται δραστικές ουσίες οι οποίες σε τελική ανάλυση διαπιστώνεται ότι δεν πληρούν πλέον τα κριτήρια έγκρισης.

Το κόστος και ο φόρτος εργασίας που συνεπάγεται η έγκριση και η ανανέωση της έγκρισης δραστικών ουσιών και η αδειοδότηση ΦΠΠ εντός των τριών ζωνών[20] που ορίζει ο κανονισμός για τα ΦΠΠ δεν κατανέμονται δίκαια μεταξύ των κρατών μελών. Αυτό συμβάλλει επίσης στις υπάρχουσες καθυστερήσεις, καθώς ορισμένα κράτη μέλη αντιμετωπίζουν υψηλό φόρτο εργασίας. Επιπλέον, τα τέλη που εισπράττονται από ορισμένα κράτη μέλη δεν φαίνεται να επαρκούν για την κάλυψη του σχετικού κόστους και, συν τοις άλλοις, σε ορισμένα κράτη μέλη τα τέλη αυτά δεν καταλήγουν στις αρχές που είναι υπεύθυνες για τις εν λόγω εργασίες με αποτέλεσμα την έλλειψη πόρων.

Η Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών για τη γλυφοσάτη[21], που συγκέντρωσε πάνω από 1 εκατομμύριο υπογραφές σε λιγότερο από 9 μήνες το 2017, απηύθυνε έκκληση για μεγαλύτερη διαφάνεια στη διαδικασία για την αξιολόγηση των φυτοφαρμάκων. Σε απάντηση στην πρωτοβουλία αυτή και για να ενισχυθεί η εμπιστοσύνη στις επιστημονικές αξιολογήσεις που διενεργούν τα κράτη μέλη και η EFSA, η Επιτροπή πρότεινε τροποποίηση της γενικής νομοθεσίας για τα τρόφιμα[22], η οποία εγκρίθηκε από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 13 Ιουνίου 2019 [κανονισμός (ΕΕ) 2019/1381 για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ][23] και θα αρχίσει να ισχύει στις 27 Μαρτίου 2021. Από την ημερομηνία αυτή θα δημοσιεύεται στην αρχή της διαδικασίας αξιολόγησης ο πλήρης φάκελος του αιτούνται που χρησιμοποιείται ως τεκμηρίωση των αιτήσεων έγκρισης (ή ανανέωσης της έγκρισης) δραστικών ουσιών, με εξαίρεση πληροφορίες για τις οποίες αιτιολογείται δεόντως το αίτημα εμπιστευτικότητας. Έτσι, το ευρύ κοινό και οι ανεξάρτητοι επιστήμονες θα διαθέτουν απευθείας πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα. Θα δημιουργηθεί επίσης ένα μητρώο της ΕΕ για τις μελέτες που ανατίθενται, έτσι ώστε οι εταιρείες που υποβάλλουν αίτηση για έγκριση να υποβάλλουν επίσης όλες τις σχετικές πληροφορίες και να μην αποκρύπτουν μη ευνοϊκές μελέτες. Η Επιτροπή θα έχει την εξουσία να διενεργεί διερευνητικές αποστολές στα κράτη μέλη κατά την περίοδο 2021-2025 για να αξιολογεί κατά πόσον οι εγκαταστάσεις εφαρμόζουν τα σχετικά πρότυπα για τη διεξαγωγή δοκιμών και μελετών που υποβάλλονται στην EFSA. Για να βελτιωθεί η ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο, ο νέος κανονισμός (ΕΕ) 2019/1381

---

20 Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγραφος 17 και το παράρτημα Ι του κανονισμού για τα ΦΠΠ τα κράτη μέλη ανήκουν σε μία από τις τρεις ζώνες με συγκρίσιμες κλιματικές και γεωργικές συνθήκες, προκειμένου να διευκολύνεται η συνεργασία και η αμοιβαία αναγνώριση των αδειών προϊόντων.

21 Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών «Απαγόρευση της γλυφοσάτης και προστασία των πολιτών και του περιβάλλοντος από τοξικά φυτοφάρμακα».

22 Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ. COM/2018/0179 final — 2018/088 (COD).

23 Κανονισμός (ΕΕ) 2019/1381 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη διαφάνεια και τη βιωσιμότητα της αξιολόγησης κινδύνου στην αλυσίδα τροφίμων στην ΕΕ, ΕΕ L 231 της 6.9.2019, σ. 1.

καθορίζει ορισμένους στόχους και γενικές αρχές για την εν λόγω ενημέρωση (π.χ. ακριβής, έγκαιρη και διαφανής ενημέρωση, προσοχή στις αντιλήψεις σχετικά με τον κίνδυνο και προσβασιμότητα για ειδικούς και μη ειδικούς), με βάση τα οποία η Επιτροπή εξουσιοδοτείται να εγκρίνει στο μέλλον ένα γενικό σχέδιο για την ενημέρωση σχετικά με τον κίνδυνο με την έκδοση εκτελεστικής πράξης.

1. Καλύτερη εφαρμογή — αντιμετώπιση των καθυστερήσεων και ενίσχυση της διαφάνειας

Υπό το πρίσμα της δέσμευσης της Πράσινης Συμφωνίας για τη μείωση των κινδύνων από χημικά φυτοφάρμακα και την πρόληψη και αντιμετώπιση της ρύπανσης, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αυξήσουν γενναία τους πόρους που διαθέτουν για την εφαρμογή όλων των διαδικασιών που προβλέπουν οι κανονισμοί για τα ΦΠΠ και τα ΑΟΚ εντός των προθεσμιών που ορίζουν. Για να είναι διαθέσιμοι οι απαραίτητοι πόροι, τα κράτη μέλη θα πρέπει να επανεξετάσουν τα τέλη που χρεώνουν, να τα καθορίσουν σε ύψος που να τους επιτρέπει να καλύπτουν τις δαπάνες τους, καθώς και να μεριμνήσουν ώστε τα σχετικά κονδύλια να διατίθενται στις αρχές που διεξάγουν τις οικείες εργασίες. Η Επιτροπή δεν θα διστάσει να κινήσει διαδικασία επί παραβάσει κατά των κρατών μελών που συστηματικά καταπατούν τις προβλεπόμενες προθεσμίες.

Σύμφωνα με τις απόψεις που εξέφρασε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για την αποφυγή διαδικαστικών καθυστερήσεων με παρεπόμενο την έλλειψη αποτελεσματικότητας, η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να αποδέχονται την υποβολή μόνο εμπεριστατωμένων φακέλων αιτήσεων υψηλής ποιότητας, τόσο για πρώτη έγκριση και ανανέωση έγκρισης δραστικής ουσίας όσο και για αιτήσεις αδειοδότησης ΦΠΠ.

Επιπλέον, η Επιτροπή καλεί την EFSA και τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν τα μέτρα που συμφωνήθηκαν στο δίκτυο καθοδήγησης για τα φυτοφάρμακα[24], έτσι ώστε να βελτιωθεί η διαδικασία αξιολόγησης από ομοτίμους με σκοπό την αποφυγή καθυστερήσεων. Εξάλλου, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με την EFSA, ώστε να καταστούν σαφέστερα τα συμπεράσματα της τελευταίας όσον αφορά τυχόν αβεβαιότητες, προκειμένου να διευκολυνθεί η διαδικασία λήψης των αποφάσεων και η αναγνωσιμότητα από μη ειδικούς.

Η Επιτροπή θα εγκρίνει το δεύτερο τρίμηνο του 2020 έναν πρώτο κατάλογο μη αποδεκτών βοηθητικών ουσιών[25]. Η Επιτροπή θα προτείνει στη συνέχεια έναν εκτελεστικό κανονισμό που θα καθορίζει κριτήρια και μια διαδικασία για τον εντοπισμό και άλλων μη αποδεκτών βοηθητικών ουσιών. Η Επιτροπή θα προτείνει επίσης ένα πρόγραμμα εργασίας για την αξιολόγηση των αντιφυτοτοξικών και συνεργιστικών ουσιών.

Κατά τη διάρκεια του 2020 η Επιτροπή θα τροποποιήσει τον κανονισμό (ΕΕ) 844/2012[26] που διέπει τη διαδικασία ανανέωσης για την εφαρμογή των αναγκαίων αλλαγών που απορρέουν από τον κανονισμό (ΕΕ) 2019/1381. Η Επιτροπή θα εξετάσει επίσης ενδεχόμενη τροποποίηση του άρθρου 13 παράγραφος 5 του κανονισμού (ΕΕ) 844/2012 ώστε να εισαγάγει ένα σύντομο χρονικό διάστημα κατά το οποίο οι αιτούντες θα μπορούν να υποβάλουν σχόλια καθώς και πρόσθετες πληροφορίες σχετικά με τα σχέδια συμπερασμάτων της EFSA. Με τον τρόπο αυτό, θα αντιμετωπιστούν πτυχές που προκύπτουν αποκλειστικά

[24] Το δίκτυο καθοδήγησης για τα φυτοφάρμακα είναι ένα από τα δίκτυα της EFSA και απαρτίζεται από οργανώσεις των κρατών μελών της ΕΕ που διορίζονται σε εθνικό επίπεδο και διαθέτουν εμπειρογνωμοσύνη στον τομέα των φυτοφαρμάκων, βλ. https://www.efsa.europa.eu/en/pesticides/networks/.

[25] Αυτά απαριθμούνται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009.

[26] Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 844/2012 της Επιτροπής, της 18ης Σεπτεμβρίου 2012, για τον καθορισμό των διατάξεων που απαιτούνται για την εφαρμογή της διαδικασίας ανανέωσης της έγκρισης δραστικών ουσιών, που προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά (ΕΕ L 252 της 19.9.2012, σ. 26).

στο τελικό στάδιο της διαδικασίας αξιολόγησης από ομοτίμους και τις οποίες δεν ήταν δυνατόν να προβλέψουν οι αιτούντες. Έτσι, θα ενισχυθεί η πληρότητα και η αρτιότητα του τελικού συμπεράσματος της EFSA. Οι αλλαγές αυτές θα αυξήσουν τη διαφάνεια και την αποτελεσματικότητα σε όλη τη διάρκεια της αξιολόγησης και κατά την επακόλουθη διαδικασία διαχείρισης του κινδύνου.

Τα κριτήρια αποκλεισμού σχετικά με την ανθρώπινη υγεία[27] που θεσπίστηκαν με τον κανονισμό για τα ΦΠΠ συνέβαλαν στην απομάκρυνση των πιο επικίνδυνων δραστικών ουσιών από την αγορά, κυρίως επειδή για τις περισσότερες ουσίες για τις οποίες οι αιτούντες αναμένουν να εκπληρώνουν τα κριτήρια, δεν υποβλήθηκαν αιτήσεις ανανέωσης της έγκρισης. Το γεγονός αυτό συμβάλλει στην προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος. Αν και εξετάστηκε η εφαρμογή μιας κλιμακωτής προσέγγισης κατά την αξιολόγηση δραστικών ουσιών, τα κράτη μέλη δεν φαίνεται να διακόπτουν την αξιολόγηση κινδύνου, όταν μια δραστική ουσία πληροί τα κριτήρια αποκλεισμού, με αποτέλεσμα οι αρχές αξιολόγησης να επιβαρύνονται με εξίσου υψηλό ή και υψηλότερο φόρτο εργασίας σε σχέση με τις συνήθεις δραστικές ουσίες. Μεταξύ των λόγων για τη συνέχιση της αξιολόγησης κινδύνου συγκαταλέγονται οι δυνατότητες παρέκκλισης από αρκετά από τα κριτήρια αποκλεισμού, για τα οποία χρειάστηκε να αναπτυχθούν νέες διαδικασίες και οδηγίες χωρίς όμως να έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Μια άλλη ανεπάρκεια που εντοπίστηκε στην εφαρμογή των κριτηρίων αποκλεισμού είναι ότι δεν υπάρχει εναρμονισμένη ταξινόμηση όλων των δραστικών ουσιών. Τα κράτη μέλη δεν υποβάλλουν συστηματικά φάκελο σχετικά με την εναρμονισμένη ταξινόμηση σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας ανανέωσης. Αυτό αποτελεί αιτία καθυστερήσεων στη συνολική αξιολόγηση και στη λήψη αποφάσεων. Έχει μειώσει την άμεση αποτελεσματικότητα των κριτηρίων αποκλεισμού.

Κατά συνέπεια, η αναμενόμενη μείωση του φόρτου εργασίας για την αξιολόγηση των ουσιών που πληρούν (ή που αναμένονταν να πληρούν) τα κριτήρια αποκλεισμού έγινε πραγματικότητα μόνο για τις δεκατρείς δραστικές ουσίες για τις οποίες δεν υποβλήθηκαν αιτήσεις ανανέωσης και δεν χρειάστηκε να διενεργηθεί αξιολόγηση[28].

2. Βελτίωση της εφαρμογής των κριτηρίων αποκλεισμού

Στις αρχές του 2020 η Επιτροπή ενέκρινε τροποποίηση[29] του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 844/2012 που διέπει τη διαδικασία ανανέωσης, έτσι ώστε τα κράτη μέλη να υποβάλλουν συστηματικά, και σε αρχικό στάδιο στη διαδικασία αξιολόγησης, προτάσεις για εναρμονισμένη ταξινόμηση και επισήμανση βάσει του κανονισμού CLP[30]. Με τον τρόπο αυτό θα υπάρξει μεγαλύτερη βεβαιότητα κατά τη χρήση των κριτηρίων αποκλεισμού και θα

27 Αυτά καθορίζονται στο παράρτημα ΙΙ σημεία 3.6.2 έως 3.6.5 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009: Ουσίες που ταξινομούνται ως μεταλλαξιογόνες, καρκινογόνες ή τοξικές για την αναπαραγωγή κατηγορίας 1Α ή 1Β ή έχουν ιδιότητες ενδοκρινικού διαταράκτη δεν πρέπει να εγκρίνονται ως δραστικές ουσίες σε φυτοπροστατευτικά προϊόντα (ΦΠΠ) εκτός από μερικές περιορισμένες δυνατότητες παρέκκλισης.

28 Βρωμαδιολόνη, καρβενδαζίμη, καρβεταμίδιο, διφενακόμη, γλυφοσινάτη, μολινάτη, μικλοβουτανίλη, οξαδιαργύλη, προφοξυδίμη, σπειροδικλοφαίνη, τεπραλοξυδίμη, τριφλουμιζόλη και βαρφαρίνη.

29 Εκτελεστικός Κανονισμός (ΕΕ) 2020/103 της Επιτροπής, της 17ης Ιανουαρίου 2020, για την τροποποίηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 844/2012 όσον αφορά την εναρμονισμένη ταξινόμηση δραστικών ουσιών (ΕΕ L 19 της 24.1.2020, σ.1).

30 Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1272/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, για την ταξινόμηση, την επισήμανση και τη συσκευασία των ουσιών και των μειγμάτων, την τροποποίηση και την κατάργηση των οδηγιών 67/548/ΕΟΚ και 1999/45/ΕΚ και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1907/2006 (ΕΕ L 353 της 31.12.2008, σ. 1).

μειωθούν οι δυσκολίες και οι καθυστερήσεις στην επανεξέταση από ομοτίμους και στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για την ανανέωση της έγκρισης των δραστικών ουσιών.

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να κάνουν πλήρη χρήση του άρθρου 11 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 844/2012 και να συνεχίζουν την πλήρη αξιολόγηση εάν είτε οι δραστικές ουσίες δεν πληρούν τα κριτήρια αποκλεισμού είτε επικαλούνται τουλάχιστον μία από τις δυνατότητες παρέκκλισης.

Στο 1ο εξάμηνο του 2020 η Επιτροπή θα ξεκινήσει εκ νέου συζητήσεις με τα κράτη μέλη για να διερευνήσει τις δυνατότητες οριστικοποίησης του εγγράφου οδηγιών σχετικά με την αμελητέα έκθεση, έτσι ώστε να αξιολογηθεί ταχύτερα αν η συγκεκριμένη δυνατότητα παρέκκλισης μπορεί να εφαρμοστεί στην περίπτωση που μια δραστική ουσία πληροί τα κριτήρια αποκλεισμού.

Οι κανόνες για τις δραστικές ουσίες που είναι υποψήφιες για υποκατάσταση δεν είναι ούτε αποτελεσματικοί ούτε αποδοτικοί. Σύμφωνα με τα υπάρχοντα στοιχεία, οι συγκριτικές αξιολογήσεις που διενεργούν τα κράτη μέλη για προϊόντα που περιέχουν δραστικές ουσίες οι οποίες ενδέχεται να υποκατασταθούν είναι πολύπλοκες και δαπανηρές, αλλά δεν οδήγησαν σε υποκατάσταση, κυρίως λόγω της έλλειψης εναλλακτικών ουσιών με αποδεδειγμένα καλύτερα χαρακτηριστικά ως προς την επικινδυνότητά τους. Κατά συνέπεια, τα αναμενόμενα οφέλη για την υγεία του ανθρώπου ή το περιβάλλον από την υποκατάσταση των εν λόγω πιο επικίνδυνων δραστικών ουσιών δεν έχουν πραγματωθεί. Επιπλέον, οι συγκριτικές αξιολογήσεις έχουν καταστήσει τη διαδικασία αδειοδότησης περισσότερο δαπανηρή σε σχέση με τις συνήθεις εγκρίσεις.

3. Απλούστευση της συγκριτικής αξιολόγησης των υποψήφιων για υποκατάσταση ουσιών

Έως το τέλος του 2020 η Επιτροπή θα αξιοποιήσει την εξουσία που της έχει ανατεθεί να τροποποιεί το παράρτημα IV του κανονισμού για τα ΦΠΠ, προκειμένου να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα των συγκριτικών αξιολογήσεων προϊόντων που περιέχουν υποψήφιες για υποκατάσταση ουσίες.

Σύμφωνα με τη συνολική ετήσια παρακολούθηση για τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων, κατά την οποία αναλύονται πάνω από 80.000 δείγματα ετησίως, διαπιστώνεται υψηλή συμμόρφωση με τα καθορισμένα ΑΟΚ, κάτι που δείχνει ότι τα τρόφιμα που διατίθενται στους καταναλωτές ελέγχονται σωστά και είναι ασφαλή. Έως το τέλος του 2018 καθορίστηκαν ΑΟΚ για 486 εγκεκριμένες ουσίες στην ΕΕ και 247 μη εγκεκριμένες ουσίες σε ευρύ φάσμα γεωργικών προϊόντων. Οι νέες αιτήσεις για ΑΟΚ, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται οι αιτήσεις για ανοχή κατά τις εισαγωγές, υπόκεινται σε διαδικασία ολοκληρωμένης αξιολόγησης και ΑΟΚ μπορούν να καθορίζονται μόνον αν είναι ασφαλή για τους καταναλωτές. Παράλληλα, το 2008 ξεκίνησε διεξοδική επανεξέταση των υφιστάμενων ΑΟΚ, στο στόχαστρο της οποίας συμπεριλαμβάνονται οι υφιστάμενες ανοχές κατά την εισαγωγή και τα ανώτατα όρια καταλοίπων που καθορίστηκαν από την επιτροπή του Codex Alimentarius[31]. Έτσι, εξασφαλίζεται ότι τα ΑΟΚ είναι επικαιροποιημένα και δεν διατηρούνται σε επίπεδα υψηλότερα από τα απαιτούμενα σύμφωνα με τις ορθές γεωργικές πρακτικές. Ωστόσο, η εν λόγω επανεξέταση όλων των υφιστάμενων ΑΟΚ παρουσίασε αρχικά καθυστέρηση, καθώς το οικείο άρθρο 12 του κανονισμού για τα ΑΟΚ δεν καθορίζει ένα σαφές διαδικαστικό πλαίσιο ώστε η επανεξέταση όλων των υφιστάμενων ΑΟΚ για όλες

[31] http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/

τις εγκεκριμένες δραστικές ουσίες να ολοκληρωθεί μέσα σε ένα έτος από την έναρξη ισχύος του κανονισμού για τα ΑΟΚ. Έπρεπε να καθοριστούν και να συμφωνηθούν με τα κράτη μέλη οι διαδικασίες, όπως η ανάθεση καθηκόντων/αρμοδιοτήτων, οι προθεσμίες και η δυνατότητα επιβολής τελών που θα καταβάλλονται από τη βιομηχανία, γεγονός που οδήγησε σε καθυστερήσεις. Η επανεξέταση προχωρεί επί του παρόντος ικανοποιητικά.

Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη και τα κράτη μέλη ζήτησαν να καθοριστούν ειδικά ΑΟΚ για τις ζωοτροφές, τα ψάρια και τα μεταποιημένα προϊόντα, επιλογή που προβλέπεται από τον κανονισμό ΑΟΚ. Η Επιτροπή δεν έχει κάνει ακόμη χρήση αυτών των δυνατοτήτων, καθώς δεν υπάρχουν ενδείξεις δυνητικών κινδύνων που να επιτάσσουν την ανάληψη άμεσης δράσης στον τομέα αυτό. Ο κανονισμός για τα ΑΟΚ και η γενική νομοθεσία για τα τρόφιμα προβλέπουν ήδη μηχανισμούς για τη λήψη μέτρων επιβολής, έτσι ώστε να αντιμετωπίζονται περιπτώσεις στις οποίες δεν έχουν καθοριστεί συγκεκριμένα ΑΟΚ. Υπάρχουν ήδη γενικές διατάξεις για τα μεταποιημένα προϊόντα, και συγκεκριμένα για τους συντελεστές μεταποίησης, και σύμφωνα με τη συναφή νομοθεσία για τα τρόφιμα σε άλλους τομείς [π.χ. ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1881/2006 για τις προσμείξεις] οι διατάξεις αυτές θα μπορούσαν να αποσαφηνιστούν και θα μπορούσαν να δοθούν οδηγίες στα κράτη μέλη (βλ. επίσης πλαίσιο 13).

Η εκπόνηση μεθοδολογίας για την αξιολόγηση του σωρευτικού κινδύνου που καλύπτει την ταυτόχρονη έκθεση σε πολλαπλές χημικές ουσίες («φαινόμενο κοκτέιλ») αποδείχτηκε πολυπλοκότερη από τις αρχικές προβλέψεις και βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Μέχρι στιγμής, η EFSA έχει καθορίσει δύο ομάδες χημικών ουσιών που επιδρούν στο νευρικό σύστημα και στον θυρεοειδή, αντίστοιχα, και έχει δημοσιεύσει σχέδια εκθέσεων[32] με τα αποτελέσματα της αξιολόγησης σωρευτικού κινδύνου για τα κατάλοιπά τους στα τρόφιμα, προκειμένου να διενεργηθεί δημόσια διαβούλευση τον Σεπτέμβριο του 2019 και να ακολουθήσει διάσκεψη με τους ειδικούς τεχνικούς τον Οκτώβριο του 2019[33]. Οι τελικές εκθέσεις πρόκειται να δημοσιευτούν τον Απρίλιο του 2020. Συνεχίζονται οι εργασίες που αποσκοπούν στην περαιτέρω ανάπτυξη της μεθοδολογίας και στην εκτέλεση σωρευτικών αξιολογήσεων για άλλες ομάδες ουσιών, καθώς και για την απώτερη χρησιμοποίησή της στη λήψη κανονιστικών αποφάσεων (π.χ. καθορισμός των ΑΟΚ και έγκριση δραστικών ουσιών). Για να προχωρήσει η ανάπτυξη της μεθόδου απαιτείται να αποδεσμευτούν σημαντικοί πόροι από την EFSA και τα κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, μόνο σε μεταγενέστερο στάδιο θα είναι δυνατόν να εκτιμηθεί ο αντίκτυπος της αξιολόγησης σωρευτικού κινδύνου για την προστασία της ανθρώπινης υγείας.

4. Αξιολόγηση σωρευτικού κινδύνου

Η Επιτροπή, η EFSA και τα κράτη μέλη θα συνεχίσουν να αναπτύσσουν τη μεθοδολογία για την αξιολόγηση σωρευτικού κινδύνου, προκειμένου να ενισχύσουν περαιτέρω την προστασία των καταναλωτών. Για την επίτευξη ταχείας προόδου, θα χρειαστεί η EFSA και τα κράτη μέλη να διαθέσουν επαρκείς πόρους στο έργο αυτό.

Έως το τέλος του 2020 η Επιτροπή και η EFSA θα εκπονήσουν σχέδιο δράσης που θα χαράσσει τις προτεραιότητες για τις εν εξελίξει εργασίες σχετικά με την ανάπτυξη μεθόδου και την επακόλουθη εφαρμογή της μεθοδολογίας. Το σχέδιο θα βασίζεται στις υπάρχουσες γνώσεις και θα είναι ευέλικτο ώστε να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες επιστημονικές εξελίξεις και στις εμπειρίες που αποκτώνται.

[32] https://www.efsa.europa.eu/en/consultations/call/public-consultation-draft-efsa-scientific-reports.

[33] https://www.efsa.europa.eu/en/events/event/technical-stakeholder-event-cumulative-risk-assessment-pesticides-food.

Η βιοποικιλότητα των γεωργικών οικοσυστημάτων σημειώνει σημαντική μείωση, όπως αποτυπώνεται από τη συρρίκνωση των πτηνών που απαντούν σε αγροτικές εκτάσεις και από τις απώλειες στους πληθυσμούς των εντόμων σε περιοχές της ΕΕ. Οι εν λόγω εξελίξεις οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στη χρήση φυτοφαρμάκων μεταξύ άλλων παραγόντων. Οι αντίστοιχοι περιορισμοί ή η μη ανανέωση έγκρισης δραστικών ουσιών με αρνητικές συνέπειες στους επικονιαστές — όπως τα νεονικοτινοειδή ιμιδακλοπρίδη, κλοθειανιδίνη, θειαμεξοθάμη και θειακλοπρίδη— έχουν συμβάλει σε υψηλότερο επίπεδο περιβαλλοντικής προστασίας. Τα φυτοφάρμακα συμβάλλουν στη ρύπανση του εδάφους και των επιφανειακών υδάτων. Σύμφωνα με τα στοιχεία παρακολούθησης που δημοσιεύθηκαν το 2018 σχετικά με τη χημική κατάσταση των ευρωπαϊκών υδάτων τα φυτοφάρμακα και οι μεταβολίτες τους (συχνά «παραδοσιακές ουσίες» που στερούνται πια έγκρισης) αποτελούν την αιτία για το γεγονός ότι περίπου το 6,5 % των υπόγειων υδατικών συστημάτων δεν βρίσκονται σε καλή κατάσταση σύμφωνα με τους στόχους της οδηγίας-πλαίσιο για τα ύδατα[34]. Τα στοιχεία παρακολούθησης δείχνουν ότι τα τελευταία έτη η ρύπανση από φυτοφάρμακα στα επιφανειακά ύδατα επίσης μειώνεται (αν και συλλέγονται στοιχεία μόνο για περιορισμένο αριθμό ουσιών), κάτι που δείχνει ότι ο κανονισμός για τα ΦΠΠ φαίνεται να συμβάλλει θετικά στην προστασία του υδάτινου περιβάλλοντος. Υπάρχουν λιγότερα διαθέσιμα στοιχεία για άλλα περιβαλλοντικά συστήματα, όπως είναι το έδαφος ή τα ζώα, τα φυτά και ο άνθρωπος (βιοπαρακολούθηση). Η συλλογή περισσότερων στοιχείων παρακολούθησης θα μας βοηθούσε να εξακριβώσουμε αν οι προβλέψεις του μοντέλου κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης κινδύνου είναι σωστές και/ή αν είναι αποτελεσματικά τα μέτρα άμβλυνσης του κινδύνου.

5. Περιβαλλοντική παρακολούθηση και βιοπαρακολούθηση

Στο πλαίσιο των παραδοτέων της Πράσινης Συμφωνίας η Επιτροπή θα εντείνει την παρακολούθηση των περιβαλλοντικών συγκεντρώσεων και επιπτώσεων. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή θα καθορίσει σε αποφάσεις έγκρισης, όπου κρίνεται σκόπιμο, υποχρεώσεις για την παρακολούθηση της παρουσίας δραστικών ουσιών (και/ή των μεταβολιτών τους) σε περιβαλλοντικά συστήματα. Επιπλέον, η Επιτροπή θα επιδιώξει να ενισχυθεί η παρακολούθηση των συγκεντρώσεων στο έδαφος, συμπεριλαμβάνοντας τα φυτοφάρμακα στην έρευνα του πλαισίου χρήσης και κάλυψης γης (LUCAS)[35] στην ΕΕ.

Η Επιτροπή εφαρμόζει το πιλοτικό σχέδιο που συμφωνήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σχετικά με την περιβαλλοντική παρακολούθηση της χρήσης φυτοφαρμάκων μέσω της παρακολούθησης των μελισσών. Επιλέχθηκε ο ανάδοχος και οι δραστηριότητες ξεκίνησαν στο τέλος του 2018[36].

Η Επιτροπή πρότεινε δραστικές ουσίες για εξέταση κατά προτεραιότητα στο πλαίσιο του ενωσιακού προγράμματος βιοπαρακολούθησης HBM4EU[37] και θα συνεχίσει να το πράττει και στο μέλλον.

Κατά την εξέταση των επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα, οι επιπτώσεις της χρήσης φυτοφαρμάκων έρχονται να προστεθούν στις επιπτώσεις από το τρέχον σύστημα γεωργικής παραγωγής με μεγάλες εκτάσεις μονοκαλλιεργειών, για τις οποίες απαιτείται αυξημένη χρήση φυτοφαρμάκων, και από άλλους παράγοντες που επηρεάζουν το τοπίο.

34 https://www.eea.europa.eu/publications/state-of-water

35 https://esdac.jrc.ec.europa.eu/projects/lucas/.

36 https://www.insignia-bee.eu/.

37 https://www.hbm4eu.eu/: https://cordis.europa.eu/project/id/733032/.

Ορισμένα ενδιαφερόμενα μέρη παρατηρούν ότι τα μη στοχευόμενα είδη που εξετάζονται στην αξιολόγηση κινδύνου είναι πολύ λίγα για να καλύψουν όλες τις σχετικές ομάδες.

Είναι αναγκαίο να γίνουν και άλλες έρευνες και να αναπτυχθούν μέθοδοι αξιολόγησης για να ληφθούν υπόψη οι σωρευτικοί κίνδυνοι, έτσι ώστε να γίνουν καλύτερα κατανοητές οι πραγματικές επιπτώσεις των φυτοφαρμάκων στους πληθυσμούς, στην ποικιλομορφία εντός και μεταξύ των ειδών, και στις σχέσεις μεταξύ των ειδών και των υπηρεσιών που παρέχουν τα οικοσυστήματα.

6. Καθορισμός των στόχων περιβαλλοντικής προστασίας και επικαιροποίηση των εγγράφων καθοδήγησης

Η Επιτροπή και η EFSA έχουν σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την ανάπτυξη μεθοδολογίας για τον καθορισμό ειδικών στόχων περιβαλλοντικής προστασίας, έτσι ώστε να βελτιωθεί περαιτέρω η συνεκτίμηση της βιοποικιλότητας στη διαδικασία αξιολόγησης κινδύνου. Μέσω εργαστηρίων με ειδικούς αξιολόγησης και διαχείρισης κινδύνου από τα κράτη μέλη και όλες τις σχετικές ομάδες ενδιαφερόμενων μερών θα συμφωνηθούν στόχοι προστασίας στο πλαίσιο μιας διαδικασίας χωρίς αποκλεισμούς που ξεκίνησε το 2019.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες επικαιροποίησης των εγγράφων καθοδήγησης σχετικά με τις μεθοδολογίες αξιολόγησης κινδύνου, και συγκεκριμένα για το κατά πόσο καλύπτονται όλα τα κατάλληλα μη στοχευόμενα είδη, έτσι ώστε να λαμβάνεται υπόψη η επιστημονική πρόοδος, και καλεί τα κράτη μέλη και την EFSA να συνεργαστούν μαζί της.

Η Επιτροπή θα ζητήσει την υποβολή προτάσεων για ερευνητικά σχέδια σχετικά με μεθοδολογίες αξιολόγησης των σωρευτικών κινδύνων και των επιπτώσεων από τα φυτοφάρμακα στα οικοσυστήματα στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζων Ευρώπη».

2.2 ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΑΓΟΡΑ

Δεν υπάρχουν καταληκτικά στοιχεία σχετικά με τα αποτελέσματα του κανονισμού για τα ΦΠΠ στη γεωργική παραγωγή στην ΕΕ, καθώς αυτό εξαρτάται από πολλούς παράγοντες. Οι καλλιεργητές εκφράζουν την κριτική ότι στην ΕΕ υπάρχει έλλειψη ΦΠΠ, παρά το ότι ο αριθμός των διαθέσιμων δραστικών ουσιών στην πραγματικότητα αυξήθηκε από 427 το 2011 σε 484 το 2018 και ο αριθμός των διαθέσιμων ΦΠΠ αυξήθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη.

Ο αριθμός των ΜΜΕ που παράγουν ΦΠΠ και άλλα αγροχημικά προϊόντα μειώνεται, κάτι στο οποίο συμβάλλουν οι υψηλές κανονιστικές απαιτήσεις. Οι ΜΜΕ κρίνουν ότι οι απαιτήσεις υποβολής στοιχείων και οι διαδικασίες αξιολόγησης είναι δυσανάλογες, καθώς οι εταιρείες αυτές τείνουν να εστιάζουν σε βιολογικά φυτοφάρμακα και άλλες λύσεις δυνητικά χαμηλού κινδύνου (βλ. επίσης πλαίσιο 11, ενότητα 2.5).

Το σύστημα κατά ζώνες για την αδειοδότηση των ΦΠΠ έφερε ορισμένες βελτιώσεις ως προς την αποτελεσματικότητα και επέτρεψε να αυξηθεί ο αριθμός των ΦΠΠ που είναι διαθέσιμα στα περισσότερα κράτη μέλη, αλλά η λειτουργία του ήταν κατώτερη των προσδοκιών. Η αδειοδότηση των ΦΠΠ μέσω της αμοιβαίας αναγνώρισης των αδειών από άλλα κράτη μέλη εξασφαλίζει χαμηλότερα τέλη για τους αιτούντες και μειωμένο φόρτο εργασίας για τα κράτη μέλη. Επιπλέον, στα κράτη μέλη που εφαρμόζουν την αμοιβαία αναγνώριση σημειώθηκαν μεγαλύτερες αυξήσεις στον αριθμό των ΦΠΠ που είναι διαθέσιμα στις αγορές τους. Ωστόσο, η πραγματική χρήση της αμοιβαίας αναγνώρισης για την αδειοδότηση των ΦΠΠ διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών και των ζωνών. Οι κύριοι λόγοι είναι οι ειδικές (ή πρόσθετες) εθνικές απαιτήσεις, η έλλειψη εναρμόνισης στις μεθοδολογίες που εφαρμόζονται για τις αξιολογήσεις, η έλλειψη συνεργασίας και συντονισμού, καθώς και οι ατελέσφορες προσπάθειες σχολιασμού των εργασιών που διεξάγουν άλλοι στο πλαίσιο της διαδικασίας

αξιολόγησης ανά ζώνες, με αποτέλεσμα την επικάλυψη εργασιών και καθυστερήσεις. Η διεύρυνση του συστήματος αδειοδότησης ανά ζώνες και η αμοιβαία αναγνώριση των αδειών θα επέτρεπε να μειωθεί η επικάλυψη εργασιών, να αποδεσμευτούν πόροι και να επιταχυνθεί η πρόσβαση σε ΦΠΠ στην αγορά.

7. Βελτίωση του συστήματος ανά ζώνες για την αδειοδότηση των ΦΠΠ

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να ελαχιστοποιούν ή να καταργούν εθνικές απαιτήσεις για τις αδειοδοτήσεις των ΦΠΠ και να αποφεύγουν την επανάληψη αξιολογήσεων που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εντείνουν τις προσπάθειές τους και να αυξήσουν τους πόρους που αφιερώνουν στις δραστηριότητες των αντίστοιχων επιτροπών καθοδήγησης ανά ζώνες, έτσι ώστε να ενισχυθεί η συνεργασία και ο συντονισμός. Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να κάνουν αποτελεσματικότερη χρήση της ομάδας εργασίας για θέματα που προκύπτουν μετά την έγκριση στο πλαίσιο της μόνιμης επιτροπής φυτών, ζώων, τροφίμων και ζωοτροφών, έτσι ώστε να επιλύουν τις διαφορές τους, όπως ακριβώς συμβαίνει με την ομάδα συντονισμού που έχει συσταθεί βάσει του κανονισμού για τα βιοκτόνα[38].

Δεν υπάρχει επαρκή διαθεσιμότητα ΦΠΠ για ήσσονος σημασίας χρήσεις[39] και τα κράτη μέλη δεν αξιοποιούν πλήρως τις ισχύουσες διατάξεις για να διευκολύνουν την αδειοδότηση των εν λόγω χρήσεων. Η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, ο συντονισμός των δοκιμών και η αποδοχή δεδομένων για τα κατάλοιπα που έχουν αξιολογήσει άλλα κράτη μέλη, καθώς και η αποδοχή των δοκιμών για τα κατάλοιπα που έχουν διενεργηθεί εκτός της ΕΕ είναι ανεπαρκείς. Για να υπερβούν το πρόβλημα, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν τις άδειες έκτακτης ανάγκης αντί να επεκτείνουν τις υπάρχουσες χρήσεις εγκεκριμένων ΦΠΠ.

8. Λύσεις για χρήσεις ήσσονος σημασίας

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν τις υφιστάμενες διατάξεις του κανονισμού για τα ΦΠΠ ώστε να επεκτείνουν τις χρήσεις των εγκεκριμένων ΦΠΠ στις χρήσεις ήσσονος σημασίας. Επιπλέον, η Επιτροπή θα συνεχίσει να επικαιροποιεί τακτικά τις υπάρχουσες κατευθυντήριες γραμμές για την παρέκταση των ΑΟΚ, προκειμένου να διευκολύνει τον καθορισμό ΑΟΚ για δευτερεύουσες καλλιέργειες.

Η Επιτροπή συνιστά στα κράτη μέλη να επανεξετάσουν τα τέλη που επιβάλλουν για επεκτάσεις χρήσης ήσσονος σημασίας και να τα μειώσουν για να προωθήσουν αιτήσεις από τη βιομηχανία ή οργανώσεις χρηστών.

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση του μηχανισμού για τον συντονισμό των χρήσεων ήσσονος σημασίας σύμφωνα με την πρόταση που συζητήθηκε από το Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας κατά τη συνεδρίασή του στις 9 Οκτωβρίου 2017[40].

2.3 ΕΓΚΡΙΣΕΙΣ ΕΚΤΑΚΤΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 53 του κανονισμού για τα ΦΠΠ τα κράτη μέλη δύνανται να επιτρέπουν τη χρήση ΦΠΠ χωρίς τακτική άδεια για να αντιμετωπιστούν κίνδυνοι για την

[38] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 528/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με τη διάθεση στην αγορά και τη χρήση βιοκτόνων (ΕΕ L 167 της 27.6.2012, σ. 1).

[39] Χρήση ήσσονος σημασίας ενός ΦΠΠ είναι η χρήση σε καλλιέργειες που είτε δεν καλλιεργούνται ευρέως σε ένα κράτος μέλος είτε καλλιεργούνται ευρέως αλλά εκπληρώνουν εξαιρετική ανάγκη φυτοπροστασίας. Οι χρήσεις ήσσονος σημασίας έχουν συχνά υψηλή οικονομική αξία για τους γεωργούς, αλλά συνήθως παρουσιάζουν χαμηλό οικονομικό ενδιαφέρον για τη βιομηχανία, καθώς η έκτασή τους είναι περιορισμένης εμβέλειας ή η εξαιρετική ανάγκη φυτοπροστασίας δεν μπορεί να προβλεφθεί.

40 Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας, 9/10/2017: https://www.consilium.europa.eu/media/31740/st12959en17.pdf.

υγεία των φυτών οι οποίοι δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν με άλλα εύλογα μέσα. Ο αριθμός των εν λόγω αδειών έκτακτης ανάγκης αυξήθηκε κατά 300 % από το 2011. Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τη ζώνη στην οποία εφαρμόζονται οι άδειες έκτακτης ανάγκης. Δεδομένου ότι πάνω από το 90 % των αδειών έκτακτης ανάγκης χορηγούνται για ΦΠΠ που περιέχουν εγκεκριμένες δραστικές ουσίες, φαίνεται ότι τα κράτη μέλη καταφεύγουν στις άδειες έκτακτης ανάγκης για να παρακάμψουν τις διαδικαστικές καθυστερήσεις στις άδειες των ΦΠΠ και να αναγνωρίσουν αμοιβαία τις άδειες, καλύπτοντας παράλληλα χρήσεις ήσσονος σημασίας όπως περιγράφονται στην ενότητα 2.2. Επιπλέον, ορισμένες άδειες έκτακτης ανάγκης χορηγούνται κατ' επανάληψη σε διαδοχικά έτη. Επιπλέον, η διαδικασία υποβολής αίτησης για τον καθορισμό ΑΟΚ για τέτοιες χρήσεις έκτακτης ανάγκης επικρίνεται από τα ενδιαφερόμενα μέρη ως υπερβολικά μακροσκελής.

9. Αύξηση της εποπτείας των αδειών έκτακτης ανάγκης

Από τις 3 Φεβρουαρίου 2020 η Επιτροπή δημοσιεύει[41] όλες τις κοινοποιήσεις των αδειών έκτακτης ανάγκης που λαμβάνουν τα κράτη μέλη στη δημόσια διεπαφή του συστήματος διαχείρισης αιτήσεων για φυτοπροστατευτικά προϊόντα (PPPAMS[42]) με σκοπό να εξασφαλίσει μεγαλύτερη διαφάνεια και ευρύτερο δημόσιο έλεγχο. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να εργάζεται με ζητούμενο την πλήρη εφαρμογή του συστήματος διαχείρισης αιτήσεων για τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα (PPPAMS) πριν από το τέλος του 2022 για όλες τις άδειες και για να καταστήσει τη χρήση του υποχρεωτική μέσω εκτελεστικού κανονισμού.

Η Επιτροπή θα βελτιώσει τον εναρμονισμένο δείκτη κινδύνου 2 που καθορίστηκε βάσει της οδηγίας για τη βιώσιμη χρήση ώστε να λάβει υπόψη της τη ζώνη στην οποία εφαρμόζονται τα ΦΠΠ βάσει αδειών έκτακτης ανάγκης.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη για να βελτιώσει τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τις άδειες έκτακτης ανάγκης έως τα μέσα του 2020 και για να αποσαφηνίσει τα κριτήρια ως προς το πότε μπορούν να χορηγηθούν οι εν λόγω εγκρίσεις. Εάν το κρίνει αναγκαίο, η Επιτροπή θα εξετάσει το ενδεχόμενο έκδοσης εκτελεστικού κανονισμού για τον καθορισμό των ως άνω κριτηρίων με νομικά δεσμευτικό τρόπο.

Η Επιτροπή έχει εντείνει περαιτέρω την εποπτεία των αδειών έκτακτης ανάγκης που χορηγούν τα κράτη μέλη επικαλούμενη τις διατάξεις του άρθρου 53 παράγραφος 2 του κανονισμού για τα ΦΠΠ και ζητά από την EFSA γνωμοδοτήσεις σχετικά με την αιτιολόγηση των αδειών έκτακτης ανάγκης. Όταν το κρίνει σκόπιμο, η Επιτροπή θα συνεχίσει να προτείνει αποφάσεις σύμφωνα με το άρθρο 53 παράγραφος 3 για να εμποδίσει τα κράτη μέλη να χορηγούν αδικαιολόγητες άδειες έκτακτης ανάγκης[43].

2.4 ΔΟΚΙΜΕΣ ΣΕ ΣΠΟΝΔΥΛΩΤΑ ΖΩΑ

Η κοινοχρησία δοκιμών και εκθέσεων μελετών αποτελεί σημαντικό στοιχείο για τη μείωση των δοκιμών στα ζώα. Παρά το ότι ο αριθμός των κοινών μελετών σε σπονδυλωτά έχει

[41] https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/eu-pesticides-database/ppp.

[42] Σύστημα πληροφορικής που χρησιμεύει για τη δημιουργία αιτήσεων για τα ΦΠΠ και για την υποβολή τους προς αξιολόγηση από τους αιτούντες. https://ec.europa.eu/food/plant/pesticides/authorisation_of_ppp/pppams_en

[43] Τον Μάιο του 2019 η Επιτροπή υπέβαλε δύο σχέδια αποφάσεων για να εμποδίσει δύο κράτη μέλη να χορηγήσουν εκ νέου άδειες έκτακτης ανάγκης οι οποίες χορηγήθηκαν —αδικαιολόγητα, όπως διαπιστώθηκε από την EFSA— επανειλημμένα για προϊόντα που περιείχαν νεονικοτινοειδή. Τα σχέδια αποφάσεων υποβλήθηκαν για ψηφοφορία στη μόνιμη επιτροπή φυτών, ζώων, τροφίμων και ζωοτροφών τον Οκτώβριο του 2019, αλλά δεν οδήγησαν σε γνωμοδότηση σε καμία από τις δύο περιπτώσεις. Ούτε και οι επακόλουθες ψηφοφορίες στην επιτροπή προσφυγών κατέληξαν σε γνωμοδότηση. Ωστόσο, η Επιτροπή εξέδωσε τις αποφάσεις στις 3 Φεβρουαρίου 2020: Εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2020/152 της Επιτροπής και εκτελεστική απόφαση (ΕΕ) 2020/153 της Επιτροπής (ΕΕ L 33 της 5.2.2020, σ. 16 και σ. 19).

αυξηθεί, όπως προβλεπόταν, σύμφωνα με προκαταρκτικά στοιχεία οι συνολικές δοκιμές σε σπονδυλωτά δεν παρουσίασαν μείωση. Αυτό οφείλεται στην αύξηση των επιστημονικών στοιχείων που απαιτούνται για την έγκριση δραστικών ουσιών. Η κατάσταση δεν αναμένεται να βελτιωθεί, καθώς στο μέλλον θα απαιτούνται περισσότερα στοιχεία για να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις των ουσιών π.χ. στο ενδοκρινικό σύστημα και στους μεταβολίτες. Επιπλέον, η απαίτηση για περιοδική επαναξιολόγηση όλων των δραστικών ουσιών μπορεί να αυξήσει ή να διατηρήσει την ανάγκη διενέργειας δοκιμών in vivo.

10. Περαιτέρω μείωση της ανάγκης για δοκιμές σε σπονδυλωτά

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες για τη μείωση των δοκιμών σε σπονδυλωτά ζώα προωθώντας την ανάπτυξη και την επικύρωση στρατηγικών για τις δοκιμές με εναλλακτικές μεθόδους αντί των δοκιμών σε ζώα, με τη βοήθεια κονδυλίων από ερευνητικά έργα στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020»[44] και της ευρωπαϊκής σύμπραξης για τις εναλλακτικές προσεγγίσεις στις δοκιμές σε ζώα (EPAA[45]). Το εργαστήριο αναφοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις εναλλακτικές μεθόδους αντί των δοκιμών σε ζώα (EURL ECVAM) στηρίζει ενεργά την προστασία των ζώων που χρησιμοποιούνται για επιστημονικούς σκοπούς. Η Επιτροπή έχει δεσμευτεί να συμπεριλαμβάνει, στις ανακοινώσεις που συνοδεύουν τις απαιτήσεις δεδομένων, επικυρωμένες εναλλακτικές μεθόδους δοκιμών, όταν είναι διαθέσιμες, έτσι ώστε να εξαλειφθεί σταδιακά η ανάγκη διενέργειας δοκιμών σε ζώα βάσει του κανονισμού ΦΠΠ[46].

2.5 ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ, ΦΥΤΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΧΑΜΗΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Οι κανονισμοί για τα ΦΠΠ και τα ΑΟΚ συμβάλλουν στην επίτευξη ορισμένων από τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης[47], και συγκεκριμένα στον στόχο 2 «Εξάλειψη της πείνας», στον στόχο 3 «Υγεία», στον στόχο 6 «Καθαρό νερό και εγκαταστάσεις υγιεινής», στον στόχο 12 «Βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή», στον στόχο 14 «Ζωή στο νερό» και στον στόχο 15 «Ζωή στη στεριά», με βάση τους οποίους πρέπει να περιοριστούν οι κύριες απειλές για την πρωτογενή παραγωγή τροφίμων και, παράλληλα, τα τρόφιμα και οι ζωοτροφές πρέπει να παραμείνουν ασφαλή και απαλλαγμένα από βιολογικές και χημικές απειλές.

Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι διατάξεις του κανονισμού για τα ΦΠΠ που προωθούν δραστικές ουσίες και προϊόντα χαμηλού κινδύνου. Η διαθεσιμότητα βασικών ουσιών, ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των μικροοργανισμών, έχει αυξηθεί, αλλά τα ενδιαφερόμενα μέρη κρίνουν ότι είναι ανεπαρκής και ότι οι διαδικασίες έγκρισης/αδειοδότησης είναι υπερβολικά χρονοβόρες. Παρά το ότι η Επιτροπή και ορισμένα κράτη μέλη έχουν λάβει μέτρα για να επιταχύνουν τις διαδικασίες διάθεσης ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου στην αγορά, τα αποτελέσματά τους αναμένεται να υλοποιηθούν μόνο στο μέλλον[48].

---

44 Για παράδειγμα, πρόσφατα επελέγησαν τα παρακάτω έργα που έχουν σκοπό την ανάπτυξη νέων μεθόδων και στρατηγικών για τη διενέργεια με σκοπό τον εντοπισμό ενδοκρινικών διαταρακτών: ATHENA και SCREENED για τις διαταραχές των θυρεοειδικών ορμονών, EDCMET και OBERON για τις μεταβολικές διαταραχές, ENDPOINTS για την αναπτυξιακή νευροτοξικότητα, FREIA για τη γυναικεία αναπαραγωγική τοξικότητα.

45 Η EPAA αποτελεί εταιρική σχέση ιδιωτικού και δημόσιου τομέα μεταξύ πέντε γενικών διευθύνσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και 8 βιομηχανικών συνομοσπονδιών.

46 Ανακοίνωση της Επιτροπής στο πλαίσιο της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 283/2013 της Επιτροπής, της 1ης Μαρτίου 2013, για τον καθορισμό των απαιτήσεων υποβολής στοιχείων για τις δραστικές ουσίες, σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη διάθεση φυτοπροστατευτικών προϊόντων στην αγορά (ΕΕ C 95 της 3.4.2013, σ. 1).

47 Ψήφισμα A/RES/70/1 των Ηνωμένων Εθνών.

48 Τον Ιούνιο του 2016 το Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας ενέκρινε ένα πρόγραμμα εργασίας 40 δράσεων (http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10041-2016-REV-1/el/pdf). Το Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας στη σύνοδό του τον Ιούλιο του 2019 εξέτασε έκθεση προόδου στην οποία διαπιστώθηκε ότι οι δράσεις των κρατών μελών είχαν εφαρμοστεί μόνον εν μέρει και με έντονες αποκλίσεις μεταξύ τους (http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10238-2019-INIT/el/pdf).

Επιπλέον, νέες τεχνικές εφαρμογής (π.χ. ρομποτική και ψηφιοποίηση) έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν σημαντικά τους κινδύνους από τη χρήση φυτοφαρμάκων.

11. Προώθηση της βιώσιμης φυτοπροστασίας με λύσεις χαμηλού κινδύνου και αποτελεσματική άμβλυνση του κινδύνου

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία και η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» αποδίδουν πρωτεύουσα σημασία στη μείωση της εξάρτησης από τα φυτοφάρμακα και στη στροφή προς ουσίες χαμηλού κινδύνου. Η πρώτη αποτελεί αντικείμενο της οδηγίας για τη βιώσιμη χρήση. Ως προς τη δεύτερη, η Επιτροπή θα επιταχύνει το έργο που έχει ήδη ξεκινήσει σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και την EFSA για την επικαιροποίηση, έως το τέλος του 2020, των απαιτήσεων υποβολής στοιχείων και των μεθοδολογιών αξιολόγησης για μικροοργανισμούς. Επίσης, θα μελετηθούν οι ειδικές ιδιότητες των μικροοργανισμών και άλλων ΦΠΠ χαμηλού κινδύνου κατά την εξέταση ειδικότερων κανόνων για τα κατάλοιπα φυτοφαρμάκων (βλ. επίσης πλαίσιο 14).

Η Επιτροπή θα δρομολογήσει και θα χρηματοδοτήσει έναν κύκλο του προγράμματος «Καλύτερη κατάρτιση για ασφαλέστερα τρόφιμα» από το 2020 για να ενισχύσει την εμπειρογνωμοσύνη των κρατών μελών σε θέματα αξιολόγησης αιτήσεων σχετικά με τους μικροοργανισμούς και άλλα βιολογικά φυτοφάρμακα.

Η Επιτροπή έχει παρακολουθήσει ήδη την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας που ενέκρινε το Συμβούλιο Γεωργίας και Αλιείας για να επιταχυνθεί η διαθεσιμότητα ουσιών και προϊόντων χαμηλού κινδύνου και για να ενισχυθεί η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με την ολοκληρωμένη καταπολέμηση επιβλαβών οργανισμών μεταξύ των κρατών μελών. Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να δεσμευτούν ότι θα εφαρμόσουν τις δράσεις που τους έχουν ανατεθεί υπό το πρίσμα της έκθεσης προόδου που υποβλήθηκε στο Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2019.

Η Επιτροπή θα ενισχύσει τη διαθεσιμότητα των βασικών ουσιών, π.χ. αποσαφηνίζοντας της διαδικασίες και τις προθεσμίες για την έγκρισή τους και εξετάζοντας τις δυνατότητες αμεσότερης παροχής πληροφοριών για τη χρησιμότητά τους στην φυτοπροστασία.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να χορηγεί χρηματοδότηση στο πλαίσιο των προγραμμάτων-πλαίσιο για την έρευνα[49], προκειμένου να αναπτυχθούν πιο βιώσιμες μέθοδοι φυτοπροστασίας και τεχνολογίες με σκοπό τη μείωση της χρήσης και των κινδύνων, όπως η παρακολούθηση των επιβλαβών οργανισμών, τα μοντέλα πρόβλεψης, οι ψηφιοποιημένες γεωργικές πρακτικές και ο νέος εξοπλισμός ακριβούς χρήσης. Η Επιτροπή ενθαρρύνει ένθερμα τα κράτη μέλη να στηρίξουν, στο πλαίσιο των στρατηγικών σχεδίων τους για την ΚΓΠ, τις δεσμεύσεις διαχείρισης και τις επενδύσεις για την εφαρμογή των μεθόδων και πρακτικών με στόχο τη μείωση της χρήσης φυτοφαρμάκων και τη χρήση εναλλακτικών μεθόδων.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις εργασίες που ξεκίνησαν το 2019, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη και την EFSA, με στόχο να αξιολογηθεί η δυναμικότητα των μέτρων άμβλυνσης κινδύνου, συμπεριλαμβανομένων των νέων τεχνικών χρήσης, έτσι ώστε να εναρμονιστεί η αξιολόγηση του δυναμικού τους για τη μείωση του κινδύνου.

2.6 ΕΦΑΡΜΟΓΗ

49 Στα έργα που είναι σε εξέλιξη στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» περιλαμβάνονται τα OPTIMA, VIRO-PLANT, SUPER-PEST και INNOSETA, τα οποία εστιάζουν στην εξεύρεση νέων λύσεων φυτοπροστασίας, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών (π.χ. μικροοργανισμοί, βακουλοϊός, εκχυλίσματα φυτών) και των μη χημικών εναλλακτικών λύσεων (π.χ. πρόληψη, παρακολούθηση, μηχανική επέμβαση), έτσι ώστε να συμπληρωθεί η φαρέτρα των προϊόντων χαμηλού κινδύνου που έχουν στη διάθεση τους οι γεωργοί.

Η εφαρμογή του κανονισμού για τα ΦΠΠ διαφέρει μεταξύ των κρατών μελών και αυτό επηρεάζει αρνητικά τη συνολική αποτελεσματικότητά του. Εκτιμάται ότι τα παράνομα και παραποιημένα ΦΠΠ αντιπροσωπεύουν περίπου το 10 % της αγοράς της ΕΕ, γεγονός ανησυχητικό, καθώς με τον τρόπο αυτό μπορεί να υποβαθμιστεί το επίπεδο προστασίας της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος που διαφορετικά θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί.

12. Βελτίωση της εφαρμογής του κανονισμού για τα ΦΠΠ

Η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να ενισχύσουν την ευαισθητοποίηση σχετικά με τους κινδύνους που εγκυμονούν τα παράνομα και παραποιημένα προϊόντα, να εντείνουν και να διευρύνουν τις προσπάθειές τους στο πεδίο αυτό, ιδίως όσον αφορά την κατάλληλη χρήση των φυτοφαρμάκων, και να αναθεωρήσουν ενδεχομένως τις ποινές σε περίπτωση μη συμμόρφωσης. Η Επιτροπή έχει αρχίσει διαβουλεύσεις με τα κράτη μέλη σχετικά με το αν είναι ανάγκη να καθορίσει ειδικότερες απαιτήσεις όσον αφορά τα ΦΠΠ στο πλαίσιο της εξουσιοδότησής της βάσει του κανονισμού (ΕΕ) 2017/625 για τους επίσημους ελέγχους.

Ο κανονισμός για τα ΑΟΚ προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να λαμβάνουν μέτρα επιβολής για όλους τους δυνατούς συνδυασμούς φυτοφαρμάκων-εμπορευμάτων. Εάν δεν έχει καθοριστεί ειδικό ΑΟΚ, εφαρμόζεται αυτομάτως το λεγόμενο «προκαθορισμένο ΑΟΚ» με τιμή 0,01 mg/kg. Έτσι κατοχυρώνεται η μέγιστη προστασία των καταναλωτών, καθώς για κάθε συνδυασμό φυτοφαρμάκων-εμπορευμάτων προβλέπεται ένα ΑΟΚ. Ο κανονισμός για τα ΑΟΚ καλύπτει επίσης τις ουσίες διπλής/πολλαπλής χρήσης, δηλ. τις ουσίες που χρησιμοποιούνται για διαφορετικούς σκοπούς (π.χ. τόσο ως φυτοφάρμακα όσο και ως κτηνιατρικά φάρμακα ή βιοκτόνα) και τις ουσίες που χρησιμοποιούνταν ως φυτοφάρμακα στο παρελθόν, αλλά δεν χρησιμοποιούνται πλέον. Στις περιπτώσεις αυτές, μπορεί να εφαρμοστεί το προκαθορισμένο ΑΟΚ 0,01 mg/kg και ενδέχεται να βρεθούν δείγματα που δεν συμμορφώνονται με το εν λόγω επίπεδο, ακόμη κι αν τα κατάλοιπα στα τρόφιμα δεν προέρχονται από τη χρήση ΦΠΠ. Αυτό έχει οδηγήσει σε προβλήματα εφαρμογής στην πράξη, π.χ. σε περίπτωση που βιοκτόνα χρησιμοποιούνται για την απολύμανση, την επεξεργασία πόσιμου νερού ή την περιβαλλοντική μόλυνση. Ο κανονισμός για τα ΑΟΚ καθόρισε επίσης ορισμένα ΑΟΚ που διαφέρουν από τα ΑΟΚ σε άλλες τομεακές νομοθετικές πράξεις για τον ίδιο συνδυασμό ουσίας-εμπορεύματος (π.χ. νομοθεσία κτηνιατρικών φαρμάκων). Τα θέματα αυτά μπορούν να αντιμετωπιστούν σε κάποιο βαθμό εντός του υφιστάμενου νομικού πλαισίου, π.χ. με τον καθορισμό προσωρινών ΑΟΚ με βάση δεδομένα παρακολούθησης ώστε να ληφθούν υπόψη άλλες χρήσεις. Ωστόσο, στην πράξη προέκυψαν ανεπάρκειες, καθώς ο κανονισμός για τα ΑΟΚ επιτρέπει τον καθορισμό προσωρινών ΑΟΚ μόνο σε ορισμένες εξαιρετικές περιστάσεις, οι οποίες όμως δεν ορίζονται επαρκώς, κάτι που είχε ως αποτέλεσμα ατέρμονες συζητήσεις μεταξύ των διαχειριστών του κινδύνου, προτού να μπορέσει να αναληφθεί δράση. Άλλες λύσεις είναι η ευθυγράμμιση των ΑΟΚ που είναι ασφαλή για τους καταναλωτές σε διαφορετικές τομεακές νομοθετικές πράξεις και η εκπόνηση εναρμονισμένων μεθοδολογιών για π.χ. την αξιολόγηση της έκθεσης σε επίπεδο ΕΕ και σε διεθνές επίπεδο.

Υπάρχουν ήδη γενικές διατάξεις για τα μεταποιημένα προϊόντα, μεταξύ άλλων για τους συντελεστές μεταποίησης, αλλά οι διατάξεις αυτές χρήζουν αποσαφήνισης. Θα μπορούσαν να δοθούν περισσότερες οδηγίες στα κράτη μέλη σχετικά με το πώς μπορούν να αξιοποιήσουν τις πιο συγκεκριμένες πληροφορίες που παρέχουν οι υπεύθυνοι επιχειρήσεων τροφίμων. Αυτό είναι σύμφωνο με τη σχετική νομοθεσία για τα τρόφιμα σε άλλους τομείς [π.χ. κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 1881/2006 για τις προσμείξεις].

13. Βελτίωση της εφαρμογής του κανονισμού για τα ΑΟΚ

Πριν από το τέλος του 2021 η Επιτροπή θα αποσαφηνίσει το πεδίο εφαρμογής των λεγόμενων «εξαιρετικών περιστάσεων» για τον καθορισμό προσωρινών ΑΟΚ, ώστε να αποφεύγονται παρερμηνείες.

Η Επιτροπή θα εξετάσει τις δυνατότητες να επιτραπεί η αποδοχή συγκεκριμένων ΑΟΚ που καθορίζονται βάσει διαφορετικού νομικού πλαισίου (π.χ. για ουσίες που χρησιμοποιούνται επίσης ως κτηνιατρικά φάρμακα) και διαπιστώθηκε ότι είναι ασφαλή για τους καταναλωτές και θα στηρίξει τις εν εξελίξει συζητήσεις σε επίπεδο ΕΕ και σε διεθνές επίπεδο για την ανάπτυξη εναρμονισμένης και συντονισμένης διαδικασίας για την αξιολόγηση της έκθεσης.

Η Επιτροπή θα διευκρινίσει έως το τέλος του 2021 τις διατάξεις του κανονισμού για τα ΑΟΚ και θα παράσχει καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με το πώς οι συντελεστές μεταποίησης που παρέχονται από τους υπευθύνους επιχειρήσεων τροφίμων μπορούν να ληφθούν υπόψη στις αποφάσεις εφαρμογής.

2.7 ΤΑΧΥΤΕΡΕΣ ΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΑ ΑΟΚ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΕ ΑΝΑΔΥΟΜΕΝΑ ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟ

Οι τρέχουσες διατάξεις του κανονισμού για τα ΑΟΚ δεν είναι επαρκώς ευέλικτες όσον αφορά τις αναγκαίες προσαρμογές στην τεχνική πρόοδο, για παράδειγμα στην περίπτωση δραστικών ουσιών που δεν είναι χημικές ουσίες, όπως οι μικροοργανισμοί. Προβλέπεται ότι με τη νέα επιστημονική και τεχνολογική πρόοδο θα μπορούσαν να παρουσιαστούν άλλα αναδυόμενα ζητήματα π.χ. νανοφυτοφάρμακα, καθορισμός ΑΟΚ για μεγάλες ομάδες ουσιών μετά από αξιολόγηση σωρευτικού κινδύνου κ.λπ.

14. Ταχεία απόκριση σε ανακύπτοντα ζητήματα σχετικά με τα ΑΟΚ και στην τεχνική πρόοδο

Το 2020 η Επιτροπή θα αρχίσει να διερευνά πρακτικές λύσεις για την ενσωμάτωση νέων δραστικών ουσιών με διαφορετικές ιδιότητες στα παραρτήματα του ισχύοντος κανονισμού για τα ΑΟΚ, ο οποίος συντάχθηκε κυρίως για μεμονωμένες χημικές ουσίες.

2.8 ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ

Σε διεθνές επίπεδο η αυστηρή προσέγγιση της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα συχνά επικρίνεται από μια σειρά χωρών εκτός της ΕΕ, οι οποίες ισχυρίζονται ότι ορισμένες πτυχές του νομικού πλαισίου και των πρακτικών που εφαρμόζει η ΕΕ δεν συνάδουν με τη συμφωνία υγειονομικής και φυτοϋγειονομικής προστασίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου και είναι υπερβολικά περιοριστικές. Προς το παρόν οι κύριοι εμπορικοί εταίροι μας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τη χρήση φυτοφαρμάκων για την παραγωγή τροφίμων και μάλιστα για τις εξαγωγές προς την ΕΕ, και δεν εφαρμόζουν κατ' ανάγκη τα ίδια πρότυπα προστασίας του περιβάλλοντος με την ΕΕ (για παράδειγμα, όσον αφορά τις επιπτώσεις στις μέλισσες).

Σημειώνεται ολοένα και μεγαλύτερη ένταση ανάμεσα στις προσδοκίες των Ευρωπαίων καταναλωτών που επιθυμούν τα εισαγόμενα τρόφιμα να μην περιέχουν φυτοφάρμακα που δεν έχουν εγκριθεί στην ΕΕ και τις διεθνείς δεσμεύσεις της ΕΕ, ιδίως στο πλαίσιο του ΠΟΕ. Η ΕΕ ενσωματώνει τακτικά στον κανονισμό της για τα ΑΟΚ όρια που συμφωνούνται στον Codex Alimentarius και είναι ασφαλή για τους καταναλωτές, κάτι το οποίο διευκολύνει το διεθνές εμπόριο. Παράλληλα, κύκλοι εντός της ΕΕ είναι επικριτικοί απέναντι στα ασφαλή για τους καταναλωτές ΑΟΚ τονίζοντας ότι καθορίζονται για μη εγκεκριμένες δραστικές ουσίες (τις λεγόμενες «ανοχές κατά την εισαγωγή»), π.χ. όταν η απόφαση της ΕΕ για μη έγκριση δεν οφειλόταν σε λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας, αλλά βασίστηκε σε περιβαλλοντικούς κινδύνους. Αυτό επιτρέπει τις εισαγωγές προϊόντων που έχουν υποβληθεί σε επεξεργασία με δραστικές ουσίες που δεν είναι διαθέσιμες στους γεωργούς της ΕΕ, με αποτέλεσμα να επιβαρύνεται η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής γεωργίας, καθώς και το

περιβάλλον σε χώρες εκτός της ΕΕ. Τέλος, στο πλαίσιο των εντάσεων αυτών, τα κριτήρια αποκλεισμού που περιέχει ο κανονισμός για τα ΦΠΠ δέχονται συχνά επικρίσεις σε διεθνές επίπεδο, τόσο διμερώς όσο και στο πλαίσιο του ΠΟΕ, καθώς οι χώρες εκτός της ΕΕ κρίνουν ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο εμπόριο.

Για την ενημέρωση των επιχειρήσεων και των τρίτων χωρών, η Επιτροπή και η EFSA παρέχουν εγκαίρως πληροφορίες σχετικά με τις εξελίξεις που αφορούν την έγκριση δραστικών ουσιών οι οποίες μπορεί να οδηγήσουν ενδεχομένως στη μείωση των ΑΟΚ. Παρά την εν λόγω έγκαιρη προειδοποίηση, οι εμπορικοί εταίροι συχνά υποβάλλουν αιτήσεις για ανοχές κατά την εισαγωγή με μεγάλη καθυστέρηση, με αποτέλεσμα να μην αποφεύγονται διαταραχές στο εμπόριο, και επικρίνουν την ΕΕ διότι θεωρούν ότι ο διαθέσιμος χρόνος για τον καθορισμό των ανοχών κατά την εισαγωγή είναι πολύ μικρός μετά τη μείωση των ΑΟΚ.

Ο κανονισμός για τα ΦΠΠ περιέχει διατάξεις που επιτρέπουν την ελεύθερη κυκλοφορία στην ΕΕ των σπόρων που έχουν υποστεί επεξεργασία, εάν διαθέτουν τουλάχιστον μία άδεια σε τουλάχιστον ένα κράτος μέλος. Ωστόσο, δεν υπάρχει ακόμη σύγκλιση απόψεων σχετικά με το αν είναι δυνατόν να υποβάλλονται οι εξαγώγιμοι σπόροι σε επεξεργασία με δραστική ουσία που δεν διαθέτει έγκριση από την ΕΕ —ορισμένα κράτη μέλη θεωρούν ότι αυτό είναι δυνατόν, ενώ η Επιτροπή και άλλα κράτη μέλη όχι.

15. Χρήση της πράσινης διπλωματίας για την προώθηση του πράσινου θεματολογίου μας για τα φυτοφάρμακα

Σύμφωνα με την ανακοίνωση για την Πράσινη Συμφωνία, η ΕΕ θα κάνει χρήση όλων των διπλωματικών μέσων στη διάθεσή της, της εμπορικής πολιτικής και των μηχανισμών της αναπτυξιακής βοήθειας για να προωθήσει τη σταδιακή μείωση, στο μέτρο του δυνατού, της χρήσης φυτοφαρμάκων που δεν διαθέτουν πλέον έγκριση στην ΕΕ, καθώς και για να ενισχύσει τις ουσίες χαμηλού κινδύνου και τις εναλλακτικές λύσεις αντί για φυτοφάρμακα σε παγκόσμιο επίπεδο. Είναι σημαντικό οι προσπάθειες που καταβάλλονται στην ΕΕ να καταβάλλονται και εκτός της ΕΕ, έτσι ώστε να μεγιστοποιούνται τα περιβαλλοντικά οφέλη και να διασφαλίζονται ίσοι όροι ανταγωνισμού για τις επιχειρήσεις της ΕΕ. Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξετάσει τρόπους για να συνεκτιμώνται οι περιβαλλοντικές πτυχές όταν αξιολογούνται αιτήσεις για ανοχές κατά την εισαγωγή όσον αφορά ουσίες που στερούνται πλέον έγκρισης στην ΕΕ και για να τηρούνται παράλληλα τα πρότυπα και οι υποχρεώσεις του ΠΟΕ. Εάν κριθεί απαραίτητο, η Επιτροπή θα αναθεωρήσει τον κανονισμό για τα ΑΟΚ, προκειμένου να ενισχύσει την περιβαλλοντική διάστασή του και για να προβεί στις αναγκαίες ευθυγραμμίσεις με τη διαδικασία έγκρισης φυτοφαρμάκων.

Η ΕΕ θα αξιοποιήσει τις συζητήσεις σε διεθνή φόρουμ, και συγκεκριμένα την επιτροπή υγειονομικών και φυτοϋγειονομικών μέτρων του ΠΟΕ καθώς και την επιτροπή του Codex Alimentarius, για να εξηγήσει την προσέγγιση που ακολουθείται στην ΕΕ σχετικά με τα φυτοφάρμακα και για να ενθαρρύνει τρίτες χώρες να υιοθετήσουν παρόμοια προσέγγιση.

Η ΕΕ θα επιδιώξει να οικοδομήσει πράσινες συμμαχίες με άλλες περιοχές του κόσμου. Στο πλαίσιο αυτό θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στις γειτονικές χώρες. Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξετάσει τη δυνατότητα να προωθήσει τη χρήση ορισμένων αναπτυξιακών κονδυλίων για να στηρίξει π.χ. τις χώρες των Άνδεων και της Κεντρικής Αμερικής που έχουν ζητήσει από την ΕΕ να τις στηρίξει ώστε να μειώσουν τη χρήση φυτοφαρμάκων στην παραγωγή φρούτων. Η ΕΕ θα αξιοποιήσει τις συζητήσεις στο πλαίσιο των συμφωνιών ελεύθερων συναλλαγών για να προωθήσει τη σύγκλιση των προσεγγίσεων στον τομέα των φυτοφαρμάκων και για να συμπεριλάβει στις μελλοντικές συμφωνίες ελεύθερων συναλλαγών διατάξεις με σκοπό την επίτευξη ισότιμων προτύπων στον τομέα αυτόν.

Η Επιτροπή θα ενισχύσει τις προσπάθειες επικοινωνίας σχετικά με τις συνέπειες του κανονισμού για τα ΦΠΠ όσον αφορά τα ΑΟΚ και τη διάρκεια των διαφόρων διαδικασιών, έτσι ώστε το σύστημα της ΕΕ να καταστεί περισσότερο προβλέψιμο για της χώρες εκτός της ΕΕ, και ιδίως όσον αφορά τα κριτήρια αποκλεισμού.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συμβάλει στην ανάπτυξη μεθοδολογιών αξιολόγησης κινδύνου και διαχείρισης του κινδύνου σε διεθνές επίπεδο, προκειμένου να διευκολύνει την ευθυγράμμιση των ΑΟΚ με τα όρια που έχουν συμφωνηθεί στον Codex Alimentarius, καθώς και τον καθορισμό ΑΟΚ σε συνέχεια αιτήσεων ανοχών κατά την εισαγωγή.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειες για την εξεύρεση κοινής αντίληψης μεταξύ των κρατών μελών σχετικά με τη δυνατότητα επεξεργασίας των σπόρων προς εξαγωγή με δραστική ουσία μη εγκεκριμένη από την ΕΕ (βλ. επίσης σημείο 3.1).

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί την πρωτοβουλία «Καλύτερη κατάρτιση για ασφαλέστερα τρόφιμα» σε χώρες εκτός της ΕΕ για να ενημερώνει σχετικά με τους κανονισμούς της ΕΕ για τα φυτοφάρμακα, να μειώνει τις αποκλίσεις στις γεωργικές πρακτικές και να προωθεί πιο επιλεκτικές και λιγότερο τοξικές ουσίες ως εναλλακτικές λύσεις έναντι παλαιότερων και πιο τοξικών ουσιών.

2.9 ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΤΗ ΛΟΙΠΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΗΣ ΕΕ

Στο σύνολό τους οι κανονισμοί για τα ΦΠΠ και τα ΑΟΚ χαρακτηρίζονται από εσωτερική συνοχή και συνεκτικότητα μεταξύ τους. Μία σημαντική εξαίρεση είναι τα κριτήρια αποκλεισμού που δεν αντικατοπτρίζονται στον κανονισμό για τα ΑΟΚ. Το γεγονός αυτό δημιούργησε αβεβαιότητες σχετικά με τις συνέπειες για τα ΑΟΚ, όταν η έγκριση δραστικής ουσίας δεν ανανεώνεται βάσει του κανονισμού για τα ΦΠΠ λόγω των κριτηρίων αποκλεισμού. Η κατάσταση αυτή μπορεί να βελτιωθεί εάν γίνουν σαφέστερες οι συνέπειες των κριτηρίων αποκλεισμού στα ΑΟΚ για τις οικείες ουσίες και η διάρκεια των διαφόρων διαδικασιών, έτσι ώστε να βελτιωθεί η προβλεψιμότητα για τις χώρες εκτός της ΕΕ (βλ. πλαίσιο 15).

Μια άλλη εξαίρεση είναι η αλληλεπίδραση της επανεξέτασης των ΑΟΚ με την ανανέωση της έγκρισης δραστικών ουσιών, κάτι που —λόγω των διαφορετικών χρονοδιαγραμμάτων— έχει οδηγήσει σε περιττό διοικητικό φόρτο και σε επικάλυψη εργασιών στα κράτη μέλη, την EFSA και την Επιτροπή.

Δεν εξασφαλίζεται πάντοτε η συνοχή με άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ και έχουν προκύψει ορισμένα θέματα αναφορικά με την πολιτική για τα τρόφιμα για βρέφη και μικρά παιδιά (π.χ. ο ορισμός των «καταλοίπων φυτοφαρμάκων»), την πολιτική υγιεινής και τη νομοθεσία για τα χημικά όσον αφορά τα κριτήρια για τον καθορισμό των ανθεκτικών ουσιών.

16. Ενίσχυση της εσωτερικής συνοχής και της συνεκτικότητας με τη νομοθεσία της ΕΕ

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να συνεργάζεται με τα κράτη μέλη και την EFSA με σκοπό να βελτιώσει τον συντονισμό μεταξύ της διαδικασίας ανανέωσης της έγκρισης δραστικών ουσιών και της διαδικασίας επανεξέτασης των ΑΟΚ, έτσι ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα και να αποφευχθούν επικαλύψεις ή αντιφατικά αποτελέσματα. Αυτό ισχύει τόσο για τις προθεσμίες όσο και για τις αρμοδιότητες των κρατών μελών.

Η Επιτροπή θα ευθυγραμμίσει τις σχετικές διατάξεις της νομοθεσίας για τα τρόφιμα για βρέφη και μικρά παιδιά με τον κανονισμό για τα ΑΟΚ, έτσι ώστε να εξασφαλίσει συνεκτικότητα και επικαιροποίηση με βάση τα τελευταία τεχνικά πρότυπα.

3 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ενδιαφερόμενα μέρη από διάφορους τομείς κρίνουν ότι οι κανονιστικές απαιτήσεις για τα φυτοφάρμακα στην ΕΕ είναι μεταξύ των πιο αυστηρών παγκοσμίως. Σύμφωνα με την αξιολόγηση, όπως περιγράφεται λεπτομερώς στο συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, οι διατάξεις των κανονισμών για τα ΦΠΠ και τα ΑΟΚ όσον αφορά την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος είναι σε γενικές γραμμές αποτελεσματικές, αν και η εφαρμογή τους επιδέχεται περαιτέρω βελτίωση. Σε συνέχεια της μείωσης του αριθμού των δραστικών ουσιών βάσει της οδηγίας 91/414/ΕΟΚ, ο κανονισμός για τα ΦΠΠ υπήρξε ιδιαίτερα αποτελεσματικός για τη σταδιακή κατάργηση των ουσιών υψηλού κινδύνου και οι διατάξεις για την προώθηση των ουσιών χαμηλού κινδύνου άρχισαν να αποδίδουν καρπούς. Οι κανονισμοί έχουν αναγνωρισμένη προστιθέμενη αξία στο επίπεδο της ΕΕ και συμβαδίζουν με τις εξελισσόμενες ανάγκες της κοινωνίας. Πέραν από τις ανακολουθίες που διαπιστώθηκαν όσον αφορά τα κριτήρια αποκλεισμού, η συνεκτικότητα εξασφαλίζεται ως επί το πλείστον , τόσο στο εσωτερικό, μεταξύ των κανονισμών αλλά και με άλλους κανονισμούς, όσο και στο εξωτερικό με άλλες νομοθετικές πράξεις της ΕΕ και τους διεθνείς κανόνες.

Τα θέματα αποτελεσματικότητας ξεχωρίζουν ως ο τομέας που απαιτεί προσοχή. Λόγω έλλειψης πόρων και ικανοτήτων στα κράτη μέλη, οι περισσότερες διαδικασίες σύμφωνα με τους κανονισμούς πάσχουν από σοβαρές καθυστερήσεις, οι οποίες με τη σειρά τους επηρεάζουν αρνητικά την αποτελεσματικότητά τους.

Στο άμεσο στόχαστρο της δράσης που πρέπει να αναληφθεί με βάση την παρούσα αξιολόγηση θα είναι η βελτίωση της εφαρμογής του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου. Έχουν εντοπιστεί δεκαέξι τομείς στους οποίους μπορεί να βελτιωθεί η εφαρμογή σε βραχυπρόθεσμο και μεσοπρόθεσμο επίπεδο. Οι δράσεις αυτές αναμένεται να εξασφαλίσουν ουσιαστικές βελτιώσεις στην αποτελεσματική εφαρμογή των δύο κανονισμών μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, γεγονός που θα συμβάλει καίρια στην επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, της στρατηγικής «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» και της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα. Η ταχεία απόσυρση δραστικών ουσιών που δεν πληρούν τα κριτήρια έγκρισης θα ενισχύσει υγιή οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα, ενώ παράλληλα η προώθηση των φυτοφαρμάκων χαμηλού κινδύνου και των μη χημικών φυτοφαρμάκων σε συνδυασμό με την ενισχυμένη εφαρμογή των διατάξεων της οδηγίας για τη βιώσιμη χρήση —ιδίως όσον αφορά την ολοκληρωμένη καταπολέμηση επιβλαβών οργανισμών— θα μειώσει την εξάρτηση από τα χημικά φυτοφάρμακα και θα συμβάλει σε περισσότερο βιώσιμα συστήματα παραγωγής τροφίμων.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα εξετάσει τρόπους για να συνεκτιμώνται οι περιβαλλοντικές πτυχές όταν αξιολογούνται αιτήσεις για ανοχές κατά την εισαγωγή όσον αφορά ουσίες που στερούνται πλέον έγκρισης στην ΕΕ και για να τηρούνται παράλληλα τα πρότυπα και οι υποχρεώσεις του ΠΟΕ. Εάν κριθεί απαραίτητο, η Επιτροπή θα αναθεωρήσει τον κανονισμό για τα ΑΟΚ, προκειμένου να ενισχύσει την περιβαλλοντική διάστασή του και για να προβεί στις αναγκαίες ευθυγραμμίσεις με τη διαδικασία έγκρισης φυτοφαρμάκων.